

راتلونکې ټاکنې او د معلولينو د گډون اړتيا

د افغانستان راتلونکې هېواد مشريزې ټاکنې ټول افغان ولس ته مهمې دي، ځکه، چې ټاکنې زموږ دولس راتلونکې ټاکنې. که ټاکنې نه وي، نو منتخب نظام به نه وي او چې نظام نه وي، نو هلته به هر وروڼو د ټولنيز ژوندانه بڼه په قانوني بڼه ونه شو ليدې. ټاکنې مور قانونيت او عدالت ته راکاږي، مور هڅوي، چې څرنگه په نظام کې دخپلو حقونو غږ پورته کړو او څرنگه د ټولنيزې ودې پر لوري کاري گامونه واخلو.

له شک پرته، چې ټاکنې ټولو افغانانو ته ارزښت لري، خو معلولينو ته لا ډېر ارزښت لري، ځکه، چې له بده مرغه داغاني ټولني يوه مهمه برخه همدوی دی، چې څه دکورنۍ جگړې او څه هم د نورو د يرغلونو له امله په يوه ناپايه ناورين ورننوتې او که زموږ داغاني ټولني دا برخه په پام کې ونه نيول شي، گویا، چې عادلانه ټاکنې به ونه لرو.

معلوليت لرونکي وگړي زموږ داغاني ټولني نه هېرېدونکي جز دی او اوس هم، چې زموږ ټولنه دې هدفه او ناپايه جگړې درون پېټې په اوږو گرځوي، هره ورځ نوي خلک دمعلوليت پرخوا ورتېلو هل کيږي، چې دمعلوليت ناورين لاپسې پراخوي. همدا جگړې دي، چې پرمعلوليتونو سربېره يې په سلگونو نوري ستونزې زيږولي، هره ورځ د بېلابېلو موسمي او چاپيريالي ناروغيو له امله زموږ په ټولنه کې ميندي معلول اولادونه زيږوي، چې بيا يې هم دليل زموږ نامعباري ژوند او چاپيريال دی.

خوداسې نه ده، چې مور دانسانانو په توگه د معلوليت مخنيوی نه شو کولی. په افغاني ټولنه کې اوس گڼ خلک په دې پوهيږي، چې معلولين کوم ډول حقوق لري او څرنگه چلن بايد ورسره وشي او دوی کومو مرستو ته اړ دي؟ دا پوهاوی هغه وخت رسمي او هراړخيز لوری خپلوی شي، چې معلوليت لرونکي وگړي خپل حقوق نه يوازې دا چې وپېژني، بلکه د ترلاسه کولو لپاره يې عملي مبارزې ته راودانگي.

او چې خبره دمبارزې د دوام ده، نو بيا خو په ټاکنو کې گډون حتمي دی او گډون ته شرايط چمتو کول هم په خپله د معلولينو او هم دحکومتوالي کار دی، چې که دواړه سره گډ نه شي، نو بنيادي مثبتې پايله به ونه لري. هم معلولينو ته په کار ده، چې په ډاډه زړه په ټاکنو کې گډون وکړي او هم د ټاکنو خپلواک کميسيون او حکومتي امنيتي ادارو ته، چې له معلولينوسره په ټاکنو کې مرسته وکړي. ترهرڅه مهمه داده، چې په هېواد مشريزو ټاکنو کې د گډون تکل په زړه کې شتون ولري.

دهېواد دټاکنو په لار کې نورې پرتې ستونزې هم شته، خو هرڅوک خپل غم ژاړي؛ مور ته ترهرڅه دمعلولينو گډون او ددې لپاره دمرستي ملگرتيا برابرول اړين دي. دټاکنو کميسيون بايد دمعلولينو دگډون لپاره هڅوونکي گامونه پورته کړي، ورسره مرستندويه مدني ټولني او سازمانونو هڅول هم ډېر مهم دي.

مور پر معلولينو غږ کوو، چې په ټاکنو کې خامخا گډون وکړي؛ دخپلې خوښې ورو نوماندانو ته رايې وکاروي، ځکه، چې له دې پرته بله کومه معقوله لاره نه شته. په تاوتریخوالي او زور سره زموږ حقوق نه شي ترلاسه کېدې، بلکې په مدنيتوب او خوشبيني سره بايد مخپورته لار شو.

که څه هم، چې د ۲۰۱۴م کال په نامه پراخه تبليغات کيږي او کله کله ورته برخليک ټاکنو کې کال ويل شوی، خو ددې مانا دا نه شي کېدې، چې افغانان به نه وي او افغانستان به نه وي. دا دواړه به وي، مور به يو او زور او تذویر او زاريو ته به سرنه ټيټوو؛ نو تردې دا غوره ده، چې په اسانه او ارزانه لاره خپل ژوند ته دوام ورکړو او هغه په يوه قانوني نظام کې زموږ استوگنه او دحقوقو تامين دی. ورځ په ورځ له جگړې او تاوتریخوالي نه کرکه په ډېرېدو ده؛ ډېر لږ خلک جگړې غواړي، اکثریت هم دا حکم کوي، چې مور دې په يوه وړ نظام کې ټاکنې ولرو.

په بيوزله هېوادونو کې ستونزې همدا دي، چې قانونيت ډېر په ورو گام اخلي، ورو گامونه هم ترنه گامونو بڼه دي، خو هڅه به کوو، چې داگامونه گړندي کړو. خدای (ج) دې وکړي، چې د راتلونکې کال تر ټاکنو پروطن دوېرې او وحشت دفضا پرځای د مينې او ورور گلوۍ او محبت فضا خوره شي او دجگړو پرځای خبرونه غوره وويل شي.

په داسې حال کې به بيا هم هر وروڼو دمعلولينو دحقوقو مسله لا مهمه وي او ستونزې به له يوې نه بلې ورځې ته راکمې شي.

اداره

د امتياز څښتن
د وړتيا او پرمختگ مؤسسه

د تاسيس نېټه
۱۳۸۰ د وري دېرشمه

مؤسس
الحاج عمرا خان منيب

مسوول مديره
ياسمين وزيړي

مرستيال
محمد علي وحيدې

کټپلاوی

ډاکتر راضي خان همدرد،
بسم الله صافی، ډاکتر همايون "گرديوال"
او پوهنيار محمد داود وفا

ډيزاين
اسد دانش مطبعه- کابل / ۰۷۰۰۴۴۹۲۹۸

پتې
کابل: لومړی سړک، تايمني پروژه- کابل

کونړ: د فزيکي بيا رغونې مرکز، ملي راډيو
ټلوېزيون ته څېرمه، د منډه کول سړک، اسد
آباد - کونړ

تليفون
۰۷۸۶۳۰۳۴۰۷

زکات

اکثر آیات مربوط به زکات در مورد زکات مال - اعم از واجب یا مستحب- است. همچنین باید در نظر داشت که در صدر اسلام «زکات» در معنای لغوی (انفاق مال) به کار می‌رفت، نه در خصوص زکات واجب.

اما باید دانست که هرکدام از این دو منبع اقتصادی و عبادی جامعه اسلامی، جایگاه ویژه خود را دارند و بر اساس مصلحت‌ها و منفعت‌ها ی در مواردی واجب و در مواردی مستحب قرار داده شده‌اند.

زکات یکی از پنج بنای اسلام است. «زکات» در لغت، به دو معنا آمده است: یکی رشد و نمو و دیگری پاکی. کلمه «زکات» به سهمی اطلاق می‌شود که انسان مؤمن از مال خود خارج می‌کند و به فقرا می‌دهد، به این دلیل است که در پرداخت آن، امید رشد و افزایش مال همراه با خیرات و برکات را دارد، و موجب تزکیه و پاکی روح پرداخت کننده می‌شود.

معنای زکات به کار رفته در آیات کریمه قرآن گسترده است، در حالی که معنای خمس یک چیز بیشتر نیست. آیاتی که درباره زکات در قرآن کریم آمده است؛ همه مربوط به زکات واجب اصطلاحی فقهی نیست؛ بلکه زکات با معنی متفاوت و همراه با عناوین مختلف ذکر شده است؛ مانند زکات واجب، زکات به معنای انفاق و صدقه مستحبی، زکات به معنای پاکی. اگرچه

رایه به چاته ورکوو؟

میوند مومند

په افغانستان کې د هېواد مشریزو ټاکنو لپاره ټولټاکنې خورا مهمې دي. د افغانستان لپاره د ټاکنو ارزښت په څو دلیلونو اړین دي:

۱. افغانستان اوس - اوس یو مدني بهیر ته ورننوتی او دابهیر پالنې او پرمختګ ته ضرورت لري، ځکه نو باید ټول یې په ګډه پرمخ یوسو، د وطن پرمختګ، ابادي او خوښي په همدغه بهیر پورې تړلې او که وې نه پالو، نو بویه، چې دا شته پرمختګونه به هم له لاسه ووځي.

۲. افغانستان له نړۍ والې ټولنې سره په ګډ دریځ او برخلیک کې راڅرګند شوی، په زرګونه بهرني سرتېري زموږ د امنیت او پرمختګ خبره کوي، زموږ حرکتونه اوس په بهرنیانو اغېز لري او دهغو پرموږ.

۳. دا چې افغانستان د واکونو د بدلون او انتقال په پړاو کې دی. بهرني ځواکونه د وتلو خبره کوي، افغان امنیتي ځواکونه له ستونزو سره مخ دي، افغانستان په

عمومي توګه له نړۍ والې ټولنې سره د سرخوځولو لپاره اړ دی او همدا نړۍ وال بیا کله کله په جدي بڼه د ۲۰۱۴م کال خبره کوي، چې ګویا افغانان به په کې له ستونزو سره مخ وي.

دا ډول ستونزې او بریاوې ډېرې دي، خو دا درې عمده مسلې زموږ د ټاکنو لپاره برخلیک ټاکنو کې ګڼل کېدای شي. کله، چې موږ د نظام خبره کوو، د دولت دودې او پرمختګ او د قانون د تطبیق مسله یادوو او دا هم غواړو، چې باید کار اهل کار ته وسپارل شي، نو باید دی، چې راتلونکي ټاکنې نه یوازې دا چې تایید کړو، بلکه د لا غوره ترسره کولو لپاره یې وړ مبارزه وکړو او ټاکنې ناکامۍ ته پرې نه ږدو.

ټاکنې او رایه ورکول د اسلامي سپېڅلي شریعت سره سم عمل دی؛ ځکه، چې د اسلام ستر پیغمبر (ص) هم هر وخت د خپلو ملګرو او اصحابو کرامو سره تل مشوره کوله او ترقناعت او منښتې وروسته یې پرېکړه کوله. ټاکنې هم د وطن د پرمختګ او د نظام چلولو لپاره

له مشورې پرته بله معنا نه لري. ځکه هېوادمشر دټولو په مشوره او ياهم رایه رامنځته کيږي.

په اوسنۍ مادې نړۍ کې له دې پرته بله غوره لار نه شو کتې، چې ټاکنې دې گڼې ونه کړو. ځکه له يوې خوا دا د اوسني وخت يوه اړتيا ده، له نړۍ سره په اړيکو کې اړ يو، هغو ته دخپل نظام مشروعيت وښيو، له بلې خوا مور بېوزله ملت د نورو مرستو ته اړ يو او دامرستې يو وړ حکومت ترلاسه کولی شي، بلکې د نړۍ شرايطو ته هم بايد وگورو، چې وايي، مرستې له يوه پاک، سپېڅلي او معقول نظام سره کولی شي، نه له ديکتاتورو مشرانو او خپلسرو ډلو سره. له دې امله مور اړيو د يوه نظام لپاره يوه لايحه ولرو او دا لايحه تر ټاکنو پرته بل څه نه شي کېدی.

دا هم سمه ده، چې ووايوټاکنې دې شفافې، معقولې او په عدالت ولاړې وي، چې له بده مرغه زموږ په هېواد کې لاداسې نه دي، خو ټول کارونه يو واريز نه شي جوړېدی، بلکې دکارونو پيل گران وي او چې کله پيل شي، ستونزې هم وي، خو دا داسې ستونزې نه دي، چې له انساني هڅو دې لوړې وي او حل لارې دې ورته ونه شو موندی. په يوه شي بايد مور ټول باور ولرو، چې پرمختگ رامنځته کېدل او په عالي انساني اخلاقو دنظامونو او ژوند چارو برابرول د يوې ورځې خبره نه ده، بلکې دا کلونه او لا پېړۍ غواړي.

ايښی ، مبارزې او منډې ترېرې يې کړي اوبيا دغسې يوه حالت ته وربرابر شوي، که مور دنړۍ دپرمختلليو هېوادونو تېر تاريخونه وگورو، ټولو دغسې يوه دوره تېره کړې، ستونزې او مشکلات يې گاللي او بيا يې وده موندلې ده، نو ځکه خو سملاسي په يوه ورځ يا يوه دوره کې د لوړو پرمختگونو او سل په سله د قانون د حاکميت غوښتنه به سمه نه وي.

افغانان تازه په تازه د جگړو له خپلسريو راوتلي او که ووايو، چې په يوه بله بڼه جگړه تر اوسه روانه ده، نو رښتيا به وي، له جگړو نه راوتلی ولس او يا په جگړو کې ښکېل ولس نه شي کېدی، چې له پرمختللو ، مدني او ډيموکراتيکو سوله ييزو ولسونو سره پرتله شي، نورې نړۍ ته راغلي پرمختگونه په يوه ورځ نه دي شوي، بلکې پخوانيو يې سر په تلي کې

نو ویلی شو، چې زموږ ټاکنې که هرڅومره پرې وغږیږو بیا به هم هغسې نه وي، لکه دولس باخبره او پوه شخصیتونه چې یې غواړي.

زموږ په افغاني ټولنه کې د پوهو، باسوادو او معقولو خلکو شمېر کم دی او د نالوستو خلکو شمېر زیات دی، ځکه چې موږ پوره سواد نه لرو، موږ مدني زده کړې او چاپیریال نه دی لیدلی او اوس اوس د دغسې حرکتونو له پیل سره مخ یو، نو له را روانو ټاکنو دا تمه کول، چې زموږ ټولې هیلې دې پوره کړي پرځای نه ده؛ خو د

په ستونزو تمامیږي.

دې معنا دا نه شي کېدی، چې موږ دې ټاکنې یومخیزې رد کړو او یا دې دا بهیر ودروو او مرسته دې ونه کړو. دټاکنو له بهیر سره مرسته او ددې بهیر د سمون، رغونې او پرمختګ په هدف کار کول خورا مهم کار دی او زموږ د ولس او افرادو دواړو په ګټه دی.

هره ورځ په فیسبوک کې وینو، چې ځینې خلک د خپلو کانديدانو لپاره کمپاین کوي، ځینې بیا نور ردوي او ځینې حتی سپکې سپورې هم ورته وايي، خو کله چې ترې وپوښتې په پای کې د ټولو نظر یو وي، چې وايي، عادل، غوڅ دريځی، ملي او په وطن مین شخصیت ته رایه ورکول ګټور دي.

اوس دا خبره هم مهمه ده، چې چاته به رایه ورکوو، ټول په دې پوهیږو، چې غوره خلکو ته رایه ورکول سم دي، هسې، چې په ملی خیانت، جنایت، ورور وژني او پردې پالنې تورن نه وي. خو ستونزه داده، چې له ښه نومانده به څنګه تشخیصوو؟

په تېرو پارلماني ټاکنو کې موږ دا ډول یو حالت ولید، ټولو به ویل، چې سم کس ته به رایه ورکوو، خو چې ومو لیدل داسې و نه شول، د دې دلیل دادی، چې زموږ د شعور سطحه ټیټه ده او دا سطحه په ناڅاپي توګه نه شي لوړېدی، دا مبارزه او کار غواړي، پرله پسې زیار او دمدني حرکتونو پرمختګ کېدی شي زموږ داستونزې لږ څه راکمې او بیا کرار پای ته ورسوي.

که څه هم رایه ورکول پټ دي او دهر فرد شخصي عمل ګڼل کیږي، خو زموږ دېسوادې او وروسته پاتې ټولني هرفرد د اشخاصو د درک او پېژندنې پوره استعداد نه لري، ځکه خو داد پوهو خلکو، ادارو او سازمانونو دنده ده، چې په پرله پسې تبلیغاتو او لارښوونو خلک وپوهوي.

نو خبره د رایې ده، ټول باید دا درک کړو، چې په افغانستان کې ریاستي نظام یوازې په شخص ولسمشر پورې اړه مومي، نو ځکه باید ډېر دقت او سوچ وکړو او اکثریت په یوه نظر راټول شو، له یوې خوا زموږ دهبواد او خاورې دښمنان پرله پسې موږ ګواښي او له بلې خوا یوه قانوني نظام ته اشد ضرورت لرو، نو دا ضرورتونه باید درک شي او یوه صالح، وطنپال، ملي او غوڅ دريځی شخصیت ته رایه ورکړو، ځکه، چې له دې پرته بله لار نه ده پاتې.

د خبریالانو دنده ده، چې په چاپي، غږیزو او انځوریزو رسنیو کې د تبلیغاتو په کولو خلک سمې لارې ته راوبلي او د ښو او بدو په توپیری پوه کړي. له بده مرغه زموږ ځینې رسنیو لا هم دا حقیقت درک کړی نه دی، چې افغانان څه ډول مشرتابه ته ضرورت لري، د بې اړتیا سروې ګانو په خپرولو د خلکو ذهنونه معشوشوي او ستونزې ډېروي، که څه هم، چې دوی ته به دا د ستونزو د درک مسله ښکاري، خو په افغاني ټولنه کې له دود سره سم ځینې مدني حرکتونه دمثبتې نتیجې پر ځای منفي نتیجې را زېږوي، چې بالاخره

گردهمایی به مناسبت دهمین سالگرد فعالیت های خدمات تخنیکى اورتوپیدیک مؤسسه ارتقا

به دهمین سالگرد فعالیت های خدمات تخنیک اورتوپیدی مؤسسه
خوش آمدید

موسسه ارتقاء توضیحات فشرده ارائه نمود. بعداً عبدالولی نوابی رئیس موسسه ارتقاء در مورد چنین فرمودند:

در سال 2002 بعد از 22 سال مهاجرت در کشور آلمان تصمیم گرفتم دوباره به وطن عودت نمایم و از مسلکی که در رشته تخنیک اورتوپیدی در آن کشور فرا گرفته بودم استفاده نموده مصدر خدمت به معلولین کشور گردم تا بتوانم در کنار دیگر مؤسسات خیریه خدماتی را با سیستم های جدید به راه بیندازیم و در سال 2004 با ماشین آلات خیلی ساده ابتدایی توانستیم ورکشاپی را ایجاد نمایم نظر به

بتاریخ ۳۰ اپریل سال ۲۰۱۳ محفلی با تلاوت آیات چند از کلام الله مجید توسط محترم قاری مجاهد بهین در مرکز مؤسسه ارتقا آغاز گردید، مهمانان هریک: سید هاشم بصیرت رئیس انجوهای وزارت اقتصاد، صمیم هاشمی ازدفتر مکه، سیف الدین نظامی ازموسسه CCD صادق محبی از وزارت کاراموراجتماعی شهداً ومعلولین، مکی سیاووش از دفتر کوه، یاسمین وزیرى ازمؤسسه انکشاف وتوانایی ودیگرمهمانان اشتراک ورزیده بودند. متعاقباً مسعود کوهستانی معاون مؤسسه ارتقا ضمن خوش آمدید برای مهمانان در رابطه به فعالیت های

یازدهمین سالگرد فعالیت های خدمات تخنیک اورتوپیدی و خوش آمدید

اشخاص دارای معلولیت، فعالیت های اجتماعی و فعالیت های اقتصادی زمینه های خوب را فراهم سازیم .

انکشاف و مروج ساختن تخنیک مدرن اورتوپیدی و تربیه معاونین تخنیک اورتوپیدی در سایر ولایات افغانستان یکی از برنامه های عمده موسسه ارتقاء میباشد که با سعی و تلاش خستگی ناپذیر توانسته اند سه ورکشاپ مدرن تخنیک اورتوپیدی را در ولایات بامیان، بلخ و کندز فعال و در خدمت معلولین قرار دهد.

دراخیر باید گفت که جهت پیشبرد این فعالیت ها خواهان کمک و همکاری از تمام سازمان ها و دונر ها در این راستا میباشیم.

همچنین داکتر صادق محبی بعد از تبریگی دهمین سالگرد این موسسه بیانیه خویشرا چنین ایراد نمودند: طوریکه ما در جریان هستیم در این مدت موسسه ارتقاء با تلاش ها و زحمات شان توانسته اند

امکانات و ارتباطات که در جرمنی با کمپنی های تخنیک اورتوپیدی موجود بود توانستیم یک مقدار مواد خام اورتوپیدی را از کشور آلمان به افغانستان وارد نمائیم و فعالیت های خویش تاکنون ادامه دهیم.

عرضه خدمات این موسسه تا سال های 2010 به گونه دوامدار ادامه داشت و در سال های 2011 و 2012 به کمک مالی مؤسسه CPI برای 500 تن اشخاص دارای معلولیت در ساخت اعضای مصنوعی پروستیز های پا و دست و توزیع وسایل کمکی طور رایگان تحت برنامه های مشخص برای نیازمندان صورت گرفت.

مجموعاً در طول ده سال که گذشت برای بیش از 5000 معلول وسایل کمکی چون اعصاب، ویلچیر، واکر فریم وسایل تقویتی و غیره توزیع گردید و بیش از 750 معلول اعضای مصنوعی بطور رایگان تهیه و توزیع نمودیم و همچنان توانستیم بمظور کاربایی

مؤثر تر خواهد بود. و این نهاد ها با متمرکز ساختن فعالیت های شان به جاهای بروند که معلولین ما از این چیز ها به دور اند تا باشد از یک جانب آن اشخاص را بازتوان ساخته به جامعه تقدیم مینماییم و از جانب دیگر معلولین باید از تمام ارزش ها با دیگر اشخاص جامعه مساویانه گام بردارند، وزارت های صحت عامه و کاراموراجتماعی به حیث دو سکتور وظیفه دارند در هماهنگی باید تمام این نهاد های تخنیکی را هماهنگ و همگام سازند تا بتوانند برای معلولین و جامعه بیشتر عرضه خدمات نمایند.

در این محفل سخنرانان هریک داکتر مهرآئین از موسسه امیال جرمنی، داکتر محمد اسمعیل وردک متخصص اورتوپیدی وخلیل الله پروانی نماینده معلولین هریک پیرامون کیفیت و موثریت خدمات موسسه ارتقاء صحبت نموده و موفقیت های بیشتری را از خداوند متعال برای دست اند کاران موسسه آرزو نمودند.

محفل مذکور با نمایش محصولات تولیدی و تورییدی (اعضای مصنوعی، قالب های تقویتی و وسایل کمکی) و صرف عصریه خاتمه یافت.

برای معلولین خدمات مؤثرنمایند ودرعرصه شمولیت اجتماعی این اشخاص نقش فعال را در بخش بازتوانی فزیکتی انجام داده واین قشر را شامل مشارکت جامعه نموده اند. که ما از تمام دست اندرکاران این اداره اظهار تشکر وامتنان مینماییم.

متعاقباً سید هاشم بصیرت رئیس انجوهای وزارت اقتصاد در مورد چنین اظهار نظر نمودند خوشبخت هستیم که خدمات قابل ملاحظه از جانب دولت ونهاد های غیر دولتی برای این اقشار صورت میگیرد، که از جمله میتوان از مؤسسه ارتقاء نام برد. این نهاد وسایرنهاد های که در عرصه معلولیت در افغانستان کاروفعالیت مینمایند با یک گام مؤثر درجایی متمرکز میشوند که تمام عرصه های اقتصادی نابود گردیده بود و فعلاً این نهاد ها توانسته اند خدمات اجتماعی را برای اشخاص دارای معلولیت در عمل پیاده نمایند مؤسسه ارتقاء تجارب خوب وبا ارزش را از اروپا ودیگر کشور ها برای افغانستان آورده اند که بسیار مفید ومؤثر میباشد این خدمات گرچه اندک است اما مؤثر است اگر تمام نهاد ها خدمات تخنیکی اورتوپیدی را بایک هماهنگی سالم براه اندازند فعالیت هایشان

په ټولټاکنوکې

معلولين مسؤول دي؟

محمد یار یار

که استاځي له ولس سره د کړو وعدو پرمستقیم خط حرکت ونه کړي نو د بلې دورې لپاره یې داستاځولی چانس سوځي،

کله چې د ډیموکراسۍ په تعریف کې وایود خلکو حکومت دخلکولخوا په خلکو باندې، نو باید هغه لارې چارې هم وپېژنوي چې دخلکو حاکمیت څنگه تمثیلولای شو؟

په ډیموکراتیکو ټولنو کې خلک فوق العاده زیات نقش لري ځکه همدا خلک دي چې دخپلورایو په واسطه د یو محدود وخت لپاره خپل استاځي ټاکي او همدا استاځي د خلکو په نمایندګي د خلکو واکمني تمثیلوي. په واقعي ولسواکو ټولنو کې دخلکو استاځي ځانونه اړګني چې له خلکو سره پرخپلو کړو ژمنو ودریږي، ځکه هلته د ډېرو خلکو د سیاسي شعور او پوهې سطحه لوړه وي او له خپلو استاځو سره د محاسبې په حل پوهېږي

ځکه خو هلته په ټولنیز لحاظ تل د پرمختګ لپاره زمینه برابره وي اما د درېمې نړۍ لکه افغانستان غوندې ټولنو کې بیا خبره کله نا کله برعکس وي، په داسې ټولنو کې چې په سیاسي او فکري لحاظ د ودې مخه پرانستې نه وي نو ځکه ولسمشرۍ او ولایتي شوراګانوته ولاړکاندیدان ممکن پر رایو ډېر حساب ونه کړي، خودا د دې معنا نلري چې زموږ خلک دې باید خپلورایو ته اهمیت ورنه کړي بلکې برعکس موږ باید تر پرمختللو ټولنو لار زیات په خپل هېواد کې د ډیموکراسۍ د فرهنگ رامنځته کېدو ټینګښت لپاره هلې ځلې وکړو،

ددوي دا ډول عاقلانه اقدام به افغانستان له موجوده کړکيچ څخه خامخاراباسي او که خدای مکره دوی دمعلولیت له امله مایوسي ښکاره کړي اودافغانستان اوافغان انسان په وړاندې خپل ملي او وطني مسؤولیت اداءنکړي نو دوطن دهر راتلونکي کړکيچ په اړه به دوی هم مسؤل وي.

په نتیجه کې ویلای شو چې یوازنی لار چې یوهېواد ته عزت، پرمختګ په برخه کولاشي هغه ډیموکراسي ده او ټولټاکنې د ډیموکراسۍ ستون فقرات جوړوي.

شهید منصور

الحاج سناتور عبدالباقي بريال

ته گلاب وې غوړیدلی، خو ستا عمر هم د گل و ځوانیمرگې هیلې گوره، چې په برخه یې اجل و

له شفق سره رنگینه هغه سترګه د سبا وه ستا ځواني دآرمانونو یوه ځلنده برېښنا وه

ها منصور او اناالحق هم یو اواز و د دردونو خو زمونږ منصور شهید شو د نا مرادو آرمانونو

یه منصوره ځوانیمرگه ستا بېلتون اوستا ویرونه عزیزان او ټول یاران دې پر زړګي لري داغونه

دا ستم د زما نې و که تور لاس د قاتلانو چې گل بوټي یې رابېل کړ له گل بن د سرو گلانو

مونږ هر یو دلاله گل یو پرسینه مو پر هرونه لازمونږ په برخه گوره دحالاتو دا ویرونه

دا وختونه چې بریاله څه غمجنې ترانې دي د حالاتو دا تیارې به له سپېدو سره رڼا شي منصوري آواز به دلته لکه زیری د سبا شي

دخپلورایودرنښت ته په درنه سترګه وگورواوباالآخره خپله افغاني ټولنه د ولسواکۍ هغه معراج ته ورسوو چې هلته په ریښتني توګه دخلکورایه خپل ارزښت ولري. او ټول کاندیدان دخلکوله رایې پرته بله هېڅ لارونه لري دې هدف ته هلته رسیدلای شو چې په هرقیمت دټولټاکنو د پروسې څخه ملاتړوکړو.

په دغه برخلیک ټاکنو کې بهیر کې خامخا برخه واخلو او دخپلې پوهې او درک مطابق نهایی زیاته هڅه وکړو چې اهل کاندید ته رایه ورکړو.

دټولټاکنوپه پروسه کې هرهغه افغان چې اتلس کلنی ته رسیدلی، رایه ورکولای شي اوباید چې ورپې کړي. دا فرق نه کوي چې دا افغان نردی که ښځه، ځوان دی که سپین ږیری، معلول دی او که غیر معلول.

خبره مو د معلول وکړه زموروروسته پاتې ټولنه کې ممکن په عام ذهنیت کې معلول د نا توان په معنا ثبت وي مگر دا سمه خبره نه ده زه ډېرخوښ یم چې د یوه معلول په صفت دا ادعا کوم چې معلول په هېڅ وجه ناتوان نه دی، او په ډېرو مواردو کې ممکن یومعلول تر غیر معلول انسان زیات دانسانی ټولني په خدمت کې اغېزمن واقع شي. په دې باب به انشاءالله په راتلونکې کې خپلې ځینې تجربې وړاندې کړم خو اوس چې دانتخاباتوخبره ده نودانتخاباتو دمشروعیت کچه هلته لوړېږي چې ډېرخلک برخه په کې واخلي او په دغه پروسه کې دمعلولینو له گډون پرته نه د خلکو ونډه زیاتېدای شي او نه هم د ټاکنو مشروعیت خپل لازم وزن خپلولای شي.

پر دې اساس نو د افغانستان محترم معلولین باید پرخپل انساني توان بې باوره نه شي او باید ایمان ولري چې دوی د ټولنیز ژوندانه پر هراړخ باندې زیات اغېز لرای شي په ځانگړې توګه د ټولټاکنو پروسه خو د معلولینو له گډون پرته په هېڅ صورت دتکامل پړاو ته نه شي رسیدلای، ځکه نوباید زمور درانه معلولین په یو ځواکمن احساس سره د افغانستان برخلیک ټاکلویاره معقول اومنطقي اقدام وکړي او پردې باورولري چې

تداوی

سوختگی از نظر

فزیوتراپی

نویسنده: داکتر فهیمه کوهستانی فزیوتراپیست
در موسسه اورتوپیدی کابل

تعریف سوختگی: عبارت از یک تخریب علقه ئی جلد و یا غشای مخاطی از سبب حرارت تشمشع و یا مواد کیمیای می باشد.

پتو فزیولوژی یا فزیولوژی مرضی

در اثر سوختگی دو نوع عکس العمل بدن بوجود میاید که عبارت از:

۱- عکس العمل موضعی

۲- عکس العمل سیستمیک

(الف) عکس العمل موضعی:

از نظر موضعی سه ساحه تخریب توسط در سال 1947 تشریح شده:

۱- ساحه علقه ئی

این ساحه عبارت از ساحه است که بیشترین صدمه سوختگی به آن رسیده باشد (مرکزی ترین نقطه سوختگی).

تخریب انساج درین ساحه غیر قابل برگشت می باشد چونکه پروتین های جوار آن کاملاً از بین رفته.

۲- ساحه گرفتگی

درین ساحه کاهش مایع بین الحجروی دیده میشود. اما قابل ترمیم و نجات دادن است البته به واسطه دوباره اعاده کردن مایعات.

۳- ساحه خارجی که تجمع خون در آن ناحیه زاید می باشد

درین ساحه مایع بین الحجروی زیاد تر است، حجرات این ناحیه زود قابل ترمیم است بجز اینکه ناحیه به انسان مواجه شود.

عکس العمل سیستمیک

وقتیکه سطح سوختگی به % 30 برسد، عکس العمل سیستمیک در بدن ظاهر میشود. که بطور آن بعد از انتقال مایع بین الوعای در انساج اطراف آن شروع میشود.

در سیستم قلبی و عای: از سبب ازدیاد قابلیت نفوز شریه ها، پروتین و مایعات بینالوعای کم شده، تقبض وعای در محیط و احشای داخلی بوجود میاید. و این همه سبب پائین آمدن فشار خون مریض میشود.

در کلیه ها:

کاهش جریان مایعات در ارگان ها که سبب کاهش انتقال اکسیجن و مواد مغزی می گردد. کاهش جریان در کلیه ها که سبب کاهش می گردد (سرعت فلتريشن گلومیرولی) و بلاخره سبب کاهش مقدار یوریا میگردد.

در سیستم تنفسی:

التهاب طرق تنفسی از سبب تنفس مواد سوزنده که سبب تقبض قبصات میگردد.

تنفس سطحی و سریع.

میباشد.

برای محاسبه ضرورت مایعات مریض سوختگی از فورمول ذیل استفاده میشود.

$$4ml * TBSA\% * weight.kg$$

Resurface: یعنی توسط پیوند جلدی و پانسمان سطح سوختگی را محافظت کردن.

Rehabilitation: باز توانی که وظیفه فزیوتراپست است.

در سیستم متابولیک:

سرعت میتابولیزم قاعدوی سه برابر افزایش میابد. و کاهش مایعات حشوی همچنان هردو یکجا خطر حیاتی را بوجود میاورد و جهت اعاده این نقصان، تغذیه داخلی (پایپ در داخل معده) جهت فعال نگهداشتن فعالیت روده ها ضرورت مییابد.

در سیستم معافیت:

در نتیجه تغییرات سیمتیک، سیستم معافیت بدن بسیار پائین رفته و مریض بسیار معروض به خطرات انتانی میگردد.

و این انتانات به سادگی از طریق پایپ های وریدی، معده وی و بولی امکان پذیر است.

زیادترین تداوی های بعدی به ارتباط نسج مذبوی، طویل ساختن انساج التصاقی. میباشد.
Reconstruction

Review: تعقیب تداوی مریض در یک سال و یا چندین سال.

اهداف تداوی مریض سوختگی

به اساس هفت در نظر گرفته شده.

: نجات دادن مریض (کمک های اولیه) که شامل 4

قدم ذیل میشود. Rescue.

1- منبع آتش را توقف داده.

2- سرد ساختن ناحیه سوختگی با آب عادی (آب نل).

3- کم ساختن درد مریض توسط ادویه و سرد ساختن.

4- پوشانیدن ناحیه سوختگی با تکه نخی.

فزیوتراپی به تعقیب سوختگی
با و یا بدون ارتوز Anti deformity positioning
وضعیت دادن

Active - Passive Exercises تمرینات فعال و غیر فعال

تمرینات کشتی دوامدار در طول عضو بسیار مفید است.

تمرینات تقویتی و هوازی:

باید بخاطر داشته باشید که قبل از، در جریان و بعد از تداوی فشار مریض، سرعت تنفس و منبض مریض را چک کنید تا تا از فعالیت سیستم قلبی معلومات داشته باشید.

به معنی تداوی های حیاتی است که عبارت از اعاده است:

۱ - Air Way طرق هوائی

۲ - Breathing تنفس

۳ - Circulation جریان خوند

Retrive: به معنی حفظ مصئونیت انساج

برای حفظ مصئونیت انساج باید مریض به سرویس اختصاصی سوختگی انتقال داده شود اعاده دوباره مایعات یک جز اساسی و حیاتی مریض سوختگی

مصناد استطبایات تمرینات:

DVT

سندروم Compartment

که شامل علایم ذیل میشود.

- خاسف بودن ناحیه

- دردناک بودن

- عدم نبضان در ناحیه

- ضیاع قسمی حسیت

- فلج حرکی در ناحیه

- پیوند جلدی تازه

- مفاصل برهنه از سبب عمق سوختگی

- انتان

- ضیاع شدید مایعات در ناحیه

مراقبت جلدی:

چرب کردن و شوستن ناحیه سوختگی با صابون و کریم های مخصوص روز سه بار.

مساژ دادن با کریم تا اینکه تمام کریم در ناحیه جذب گردد.

محافظت جلد روی و کردن تاثیر شعاع آفتاب.

لباس تنگ نپوشیدن. احتیاط در وقت کشیدن و پوشیدن لباس.

ناحیه سوختگی باید خاریده نشود بلکه با دست فشار داده شود.

تحریکیت:

تحریکیت هرچه زود تر که علایم حیاتی مریض تحت کنترل آمد باید شروع شود. برای سوختگی احراف سفلی جهت کنترل پندیده گی، زخم های سوختگی، خونریزی و حتی اگر پیوند جلدی باشد، باید اول اطراف سفلی با بنداز الاستیک به شکل 8 مانند بسته شود بعداً رفتار با ویا بدون وسیله کمکی آموزش داده شود.

تداوی ندبوی:

ندبات همیشه با فشار دادن خوب تداوی میشود. فشار دادن چگونه سبب کم ساختن نسج ندبوی را تغییر میدهد.

نازک ساختن درم

ساختمان های کیمای نسج ندبوی می گردد جریان خون را در ناحیه کم میکند.

بندی های الیاف کولدجن را کنترل می کند

مساژ دادن:

برای متحرک ساختن انساج التقابی

مفاصل ROM برای زیاد ساختن

مساژ و تحریکیت ناحیه سوختگی حینیکه پیوند جلدی در ناحیه باشد 5 - 7 روز بعد از پیوند آغاز میشود.

پاسخ بدهید و جایزه بگیرید

- 1: آن چیست که یکی است و همیشه با تو است؟
- 2: آن کدام شب تاریک است که در میان روز دیده میشود؟
- 3: آن چیست که بالا پرتاب کنی پایین می پرد، پایین بزنی بالا می پرد؟
- 4: آن چیست که از میان آب می گذرد، ولی تر نمی شود؟
- 5: آن چیست که نمیتوانید ببینید، بچشید، یا با دستان لمسش کنید، ولی برای همه تان لازم است و همه جا هست؟
- 6: آن جسم عجب چیست که بر چرخ پدید است؟
- 7: آن چیست که نه دست دارد، نه پا دارد، از همه جا خبر دارد؟
- 8: آن چیست که تا آسمان نگیرید، اشکش روان نمی شو؟
- 9: آن چیست که نه دست دارد نه پا، در همه جای زمین است و به هیچ جانمیروود؟
- 10: آن چیست که نه دست دارد، نه پا، نه استخوان، نه گوشت، ولی همیشه راه میروود و هیچ وقت هم خسته نمی شود؟
- 11: آن چیست که خودش آب، دشمنش آب؟
- 12: آن چیست که دوبرادرند، در زیر یک کوه زندگی میکنند، و هیچ وقت خانه یکدیگر را نمی بینند؟
- 13: آن چیست که همیشه دستش به کمرش است و ایستاده؟
- 4: آن چیست لباس سیاهی به تنش، کلاه سبز به سرش؟
- 15: آن چیست که یک پا دارد و سه چشم؟
خواننده گان محترم مجله گپون! میتوانید جوابات درست تانرا از طریق ایمیل ادرس مجله برای ما بفرستید و جایزه بگیریید.

انتخابات از دیدگاه اسلام

حاجی غلام فاروق عمر یار

قضیه حکومت ساخته و پرداخته انسانها نیست بلکه به نصوص انکار ناپزیر و قاطع اسلام از ساختار حکومت به ما خبر میدهد

در آیت (58) سوره نساء خداوند (ج) میفرماید: **إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا**

خداوند به شما فرمان می‌دهد که امانتها را به صاحبانش بدهید! و هنگامی که میان مردم داوری می‌کنید، به عدالت داوری کنید! خداوند، اندرزهای خوبی به شما می‌دهد! خداوند، شنوا و بیناست.

در آیت (59) همین سوره میفرماید: **{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا .**

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده‌اید! اطاعت کنید خدا را! و اطاعت کنید پیامبر خدا و اولو الامر [= اوصیای پیامبر] را! و هرگاه در چیزی نزاع داشتید، آن را به خدا و پیامبر بازگردانید (و از آنها داوری بطلبید) اگر به خدا و روز رستاخیز ایمان دارید! این (کار) برای شما بهتر، و عاقبت و پایانش نیکوتر است.

آیه اول فرمانروایان و کار گزاران را مورد خطاب قرار میدهد که از امانت‌ها و عدالت را مبنای حکومت خویش قرار دهند زیرا نسپردن امور به کسیکه اهلیت و شایسته گی آنها دارند و همچنان زیر پا نهادن عدالت و مساوات زمینه ساز نابودی و ویرانی مردم و مملکت میگردد در روایت آمده است که " هرگاه امانت‌ها ضایع و تباه شوند (آمدن عذاب) و قیامت را انتظار داشته باشید سوال شد که ضایع نمودن امانت چگونه است؟ فرمود هرگاه کارها و مسوولیت‌ها به آدم‌های نالایق سپرده شد به عذاب و گرفتار مشکلات همراه خواهید شد.

این حدیث را بخاری در کتاب العلم آورده است.

آیه دوم روی خطابش با مردم اهل ایمان است که فرمان‌روایان را چنان از خود آنان باشد پس از فرمانبرداری از خداوند و پیامبرش فرمانبرداری نمایید و موارد اختلاف را به خدا و پیامبر یعنی کتاب و سنت ارجا دهند لازمه چنین آنست که مسلمانان دارای حکومت بانفوذ باشند تا از آن اطاعت صورت بگیرد. در غیراینصورت چنین توجیهاات بیهوده خواهد بود تردیدی نیست که رای دادن فرد مسلمان جهت‌گزینش حکومت و حکومت‌دار بنا بر ضرورت شرعی و عقلی برای داشتن نظام یک امر ضروری است از همین جهت ساختار حکومت و گزینش حکومت‌دار در کتاب‌های عقاید و فقه اسلامی به تفسیرآمده است و قتی به سنت نبوی مراجعه مینمایم مبینیم که رسول خدا(ص) میفرماید:

هرگاه مرگ به سراغ کسی بیاید که بیعت و پیمانی را نپذیرفته باشد به مرگ جاهلیت گونه مرده است از این حدیث به صراحت فهمیده میشود که رای دادن و انتخاب ذمیم یک وجیبه است هرکس که این واجب را ادا نکرده دنیا را وداع گفته مردن او مثل مرگ دوران جاهلیت است. وقتی سیستم مانند سیستم انتخابات با رای‌گیری را نگاه میکنیم مبینیم که در نظر اسلام نوعی گواهی و شهادت دادن به صلاحیت کاندیدای مورد نظر است به همین خاطر کسانی که رای میدهند باید (از عدالت حسن سلوک و سیرت نکو برخوردار باشند).

انتخابات از نگاه اسلام

دیدگاه اسلام و مورد انتخابات را میتوان در روشنایی دو منبع یعنی قرآن و سنت پیامبر بزرگوار اسلام مورد بررسی قرار داد در سطر اسلام و بعد از رحلت آن حضرت (ص) صحابه کرام در باره بیعت مردم انتخاب رهبر خلیفه و جانشین پیامبر (ص) با اصل شورا عمل نمودند.

روشن تر از این‌ها موضع‌گیری حضرت عمر (رض) در قضیه شورای شش نفره از صحابه است. شش نفری که با ایشان برای تصمیم‌گیری در مورد موضوع خلافت به آنها ماموریت داد تا در میان خود به اساس رای اکثریت کسی را به عنوان خلیفه انتخاب کنند و دیگران بایستی بپذیرند به فرمانبردار باشند حضرت عمر به آنها گفته بود

که اگر سه نفر از آنها دارای یک رای بودند و سه نفر دیگر رای دیگری داشتند کسی را مانند عبدالله بن عمر از خارج شورا برای ترجیح تعیین کنند اگر چنین چیزی را نپذیرفتند به رای آن سه نفر عمل بشود که عبدالرحمن بن عوف در میان آنها قرار دارد.

چون اعضای شورا از میان خود عبدالرحمن بن عوف را اختیار برای تعیین خلیفه دادند و تعهد کردند که با هر که عبدالرحمن بن عوف بیعت کند همه به او بیعت خواهند نمود پس عبدالرحمن بن عوف از اعضای شورا مهلت خواستند و به انصار مهاجر و اهل قافله مراجعه نمودند و رای آنها را برای جانشین خلیفه پرسیدند پس از اینکه نظر مردم را در این ارتباط گرفتند دوباره به نزد شورا آمدند و رضائیت به خلافت حضرت عثمان غنی دادند.

حضرت ابوبکر صدیق (رض) در اولین بیانیه خویش پس از انتخاب شدن به حیث اولین خلیفه مسلمین میفرماید: ای مردم مرا به پیشوای شما برگزیده اند و این درحالی است که من هیچ گونه برتری بر شما ندارم اگر مرا به راه حق دیدید یاری ام کنید و اگر به بیراهه دیدید سر راه بیاورید تا زمانی که در چار چوب فرمان برداری خداوند هستم مرا فرمان برداری کنید.

خلیفه دوم حضرت عمر فاروق (رض) میفرماید: خداوند کسی را که عیب هایم را به من میگوید مورد رحمت خویش قرار دهد همچنان ایشان میفرمایند هرکسی از شما انحرافی را از من دیدید سر راه هم بیاورید از جمع مردم یکی هم خطاب به او گفت ای پسر خطاب سوگند به خداوند اگر ببینم که به بیراهه میروی تو را به لبه شمشیرهای ایمان سر راه خواهیم آورد.

همچنین کسی که تنها بخاطر خویشاوندی بدون برخورداری اهلیت و صلاحیت یا به خاطر منافع شخصی به کاندیدی رای میدهد برخلاف قرآن عمل کرده است زیرا خداوند متعال میفرماید:

وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ (سوره طلاق آیه 2) ترجمه: و شهادت را برای خدا برپا دارید؛

رای اکثریت در اسلام اعتبار داده شده است

براساس منطق عقل شرع و واقعیت باید گفت که به ترجیح دهنده ای نیاز مبرم و جود دارد و در حالت اختلاف نظر بهترین ترجیح اکثریت عددی است زیرا رای دو نفر از رای یک نفر بیشتر به صواب و صحت نزدیک است پیامبر (ص) در حدیث شریف میفرماید.

اتبعو اسواد الا عظم من شد شد فی النار ترجمه: از جماعت بزرگ تبعیت نمایید کسی که تنها شود تنها به دوزخ میرود.

سواد اعظم در این جا به معنی اکثریت عددی است به نظر علما هم رای اکثریت در موضوعی که در آن اختلاف باشد مورد اعتبار قرار میگیرد.

به کی باید رای داد

وقتی ضرورت یک نظام سیاسی را از روی عقل و شرع درک نمودیم و مسوولیت خود را در قسمت انتخاب دُعا و مسوولین فهمیدیم معیارهای چون زبان، قوم، ملیت و نژاد از دید اسلام پدیده های شرکی اند که در جامعه جاهلیت عرب به عنوان بالاترین معیارها پذیرفته شده بودند این معیارها برای گذینش رهبر و زمام دار در احادیث نبوی (ص) (عبیت) شناخته شده و شدیداً نکوهش گردیده اند اما در اسلام معیار برتری افراد تقوا و پرهیز گاری است چنانچه خداوند (ع) در آیه 13 سوره حجرات میفرماید:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ.

ای مردم! ما شما را از یک مرد و زن آفریدیم و شما را تیره‌ها و قبیله‌ها قرار دادیم تا یکدیگر را بشناسید؛ (اینها ملاک امتیاز نیست)، گرمی‌ترین شما نزد خداوند با تقواترین شماست؛ خداوند دانا و آگاه است!

بنا برآیه فوق منصوب بودن به یک شعبه یا یک قبیله نه تنها فضیلت نیست بلکه معیار برای برتری افراد نیز محسوب نمی شود پس حین رای دهی؛ رای دهنده باید خود را فارغ از وابسته گی های قومی، قبیله‌ای، زبانی و نژادی قرار دهد تا بتواند منحصراً کسیکه مسوولیت بزرگ اجتماعی و وجیه دینی را ادا مینماید؛ عدالت را درگذینش خویش مراعات نماید؛ زیرا عدالت اساس دولت داری در اسلام شناخته شده است. خداوند (ع) بارها در کتاب خویش مسلمانان را برای اجرای آن امر نموده است.

از آنجاییکه عدالت عبارت گذاشتن چیزی در محل مناسب آن می باشد؛ پس مراعات عدالت در حین رای دهی به معنی دادن رای به کسی است که توانایی مسوولیت های آنرا داشته باشد.

به عباره دیگر رای دادن ادای دین و انتقال امانت است به کسیکه انتخاب می‌گردد.

اشخاص دارای معلولیت میتوانند دیگر افراد جامعه خود را کاندید نمایند

خواننده گان محترم مجله گپون! در این شماره مجلی گپون خواستیم مصاحبه را با محترمه بی بی نفیسه سلطانی رئیسه کمیسیون شهدا، معلولین پسمانده گان و امور مهاجرین در مشران جرگه که خود شان نیز معلول است انجام دهیم. توجه شما را به خواندن ان جلب مینماییم.

س چهارم: برای از میان برداشتن مشکلات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی اشخاص دارای معلولیت نظر شما برای آنها چیست؟

ج چهارم: به نظر من بسیار ضروری است که آگاهی کامل در قسمت حقوق اشخاص دارای معلولیت به مردم در قرا و قصبات و مناطق دور دست افغانستان داده شود تا مردم از حقوق معلولین آگاه شوند و دولت افغانستان برای مشارکت کامل و ادغام مجدد شان زمینه را مساعد سازند. مردم از طریق آگاهی عامه و خود معلولین از طریق کورس های تربیوی ارتقای ظرفیت شوند تا بار دوش جامعه نباشند و به شکل مستقلانه در آبادی مملکت خود سهم بسیار فعال و ارزنده را ایفاء نمایند.

وزارت کار امور اجتماعی شهدا و معلولین باید اشتغال سالم اشخاص دارای معلولیت حرفه های عایداتی را روی دست گرفته تا معلولین از احتیاج نجات پیدا نمایند.

س اول: عمده ترین فعالیت های که در عرصه معلولیت از سوی کمیسیون شهدا و معلولین صورت گرفته کدام ها اند؟

ج اول: به ارتباط سوال شما باید به شکل خلص عرض کنم که کمیسیون نهایت زیاد کوشش کرده است که تصویب و تعدیل قانون صورت بگیرد که قبلاً صورت گرفته تائید الحاق افغانستان به میثاق بین المللی اشخاص دارای معلولیت از هردو اتاق شورای ملی یکی از کارهای بسیار اساسی و عمده بوده که توسط سعی و تلاش این کمیسیون صورت گرفته است.

به ارتباط سرپناه معلولین کار بسیار ارزنده انجام شده است که در قانون حقوق و امتیازات معلولین سرپناه برای معلولین به شکل رایگان تسجل شده و به ارتباط سر پناه معلولین به موسسه خیریه ملت نیز کار جریان دارد.

س دوم: نظر شما در رابطه به شرکت اشخاص دارای معلولیت در پروسه انتخابات هم به عنوان کاندید و هم به عنوان رای دهنده چیست؟

ج دوم: در پروسه انتخابات، ما اشخاص دارای معلولیت را تشویق کردیم که خود را کاندید نمایند و حق رای خود را استعمال کند در این مورد با کمیسیون مستقل انتخابات تفاهم شده که تسهیلات لازم را در جریان انتخابات برای معلولین فراهم بسازند.

س سوم: برای حضور فعال اشخاص دارای معلولیت در پروسه انتخابات، کمیسیون شهدا و معلولین چه کار های انجام داده است؟

ج سوم: طوریکه قبلا عرض شد تسهیلات لازم رای دهی برای اشخاص دارای معلولیت فراهم شود و تمام مراکز رای دهی باید قبلا قابل دسترس باشد.

احساس

لنډه کيسه

ليکواله: ياسمين وزيري

دگرمی موسم و، خو ورځې شل سلنې ازمويښې ته پاتې وې، رڼا ډېره کمه راتله او درسونو ته يې هم ډېر پام نه و. خو ورځې پرله پسې را نغله زما ډېره خوا بده وه ډېره پرې خفه کېدم. فکر مې کاوه چې کومه ستونزه لري کنه هغې خو هېڅ غیر حاضري نه کوله. خو ورځې وروسته راغله اما رڼا هغه پخوانۍ رڼا نه وه، ډېره ناهیلې وه هغه موسکا يې پر شونډو نه وه چې د سلام ورکولو سره يې سم پر شونډو راتله، خو هېچا ته يې حال نه وایه، هر څه يې په خپل زړه کې ساتل.

زما حوصله نوره تمامه وه، غوښتل مې په ستونزه يې پوه شم او مرسته ورسره وکړم ځکه چې ډېره ښه او نږدې ملگرې مې وه. يوه ورځ چې غلې او مایوسه د ټولگي په کنج کې ناسته وه ورغلم او ورته مې وويل. رڼا! په تا څه شوي دي؟ ته څه ستونزه لري؟

ته ولې داسې شوې؟ ته خو داسې نه وې؟ هغې هېڅ و نه ويل اما زما ټينگار لا پسې زيات شو. هيله کوم رڼا جانې يو څه خوراته ووايه چې ولې داسې يې؟ ايا په ما باور نه لري چې څه نه وايي؟

هغې خوارې وويل: نه، نه په تا ډېر باور لرم اما ما تر اوسه خپله هم دې پوښتنې ته ځواب نه دی پیدا کړی چې ولې داسې شوم نو تا ته به څه ووايم.

ما بيا هم ټينگار وکړ او هغې وويل راځه په انگر کې به کېنو او هر څه به واورې. دواړه انگر ته ورووتلو او دې خپله کيسه داسې را پيل کړه.

ښه مې په یاد دي دقيق د تېر کال همدا شپې ورځې

وې چې نه پوهېږم په ما څه شوي و، يوه عجيبه احساس را ته پيدا شو چې هېڅ کله هم له داسې احساس سره نه وم مخ شوي. يو داسې احساس را سره مل و چې اوس يې را ياد کړم زړه مې په سينه کې په ټوپونو شي او اوښکې مې په سترگو کې سيلاب جوړ کړي له همدې وېرې نه غواړم چې هغه وختونو ته فکر وکړم که څه هم په را يادولو يې هر وخت دردېږم او اوښکې ټوپوم، خو هېڅ گټه نه لري.

اما يو کال پوره شو خو ما هغه نامعلوم احساس ته نوم پيدا نه کړ کله کله د ژړا سره، سره لکه د ليونيانو په څېر په خندا شم، په خپل ځان پورې خاندم چې ولې داسې احساس را پيدا شوی و؟ ولي داسې وشول؟ خو دې ولې ته زه ځواب نه لرم.

هغه ورځې ما ډېره ځوروي، هو هغه ورځې ما ډېره دردوي چې زما په زړه کې وړې وړې هيلې پيدا شوې وې، واړه واړه خوبونه مې خپل ژوند او راتلونکي ته ليدل، فکر مې کاوه چې د نړۍ تر ټولو ښه او خوشحاله انسان يم، اما بيا هم نه پوهېدم چې هغه احساس څه و؟ هغه ته څه نوم ورکړم؟

هغه يوداسې سپيڅلی او پاک احساس و چې د څو مياشتې په پيدا کېدو سره يې زما ژوند ته بدلون ورکړ، زما زړه زما عادات زما عقیده يې بدله کړه، دې احساس زه ډېره خوشحالم فکر مې کاوه چې هر څه مې لاس ته راوړي دي. د خپلې هيلې او ارزو گانو پوره کولو ته مې شېبې شمېرلې، خپل راتلونکي ته مې خوبونه ليدل اما دا هر څه فقط او فقط يو خوب پاتې شو او هېڅکله خپل ارمان ته و نه رسېدم ځکه چې هغه صرف يو احساس و هغه داسې يو تېرېدونکی احساس و چې ما ته يې د ژوند کولو چل را زده کړ، په خپل ځان باور، هر څه يې را وښودل اما د سترگو له رپ سره هغه احساس تېر شو.

تاسو به وياست چې دا ليونۍ شوې ده، دا څه گډې وډې وايې، اما دا يو حقيقت دی چې په لومړي ځل د يو چا له امله له داسې نا معلوم احساس سره را گيره

شوم. لکه څنگه مې چې وويل دې احساس ته نوم نه شم ورکولای اما درد يې لا تر اوسه احساسوم يادونه يې لا اوس هم په زړه کې مې تازه دي، خو کله نا کله چې غواړم نوم ورکړم له ځان سره فکر کوم چې څه نوم ورکړم؟ ايا دې احساس ته د دوستي نوم ورکړم؟ بيا وايې نه دا نوم يې ښه نه دی بيا وايې چې ترحم نوم ورکړم بيا مې هم نه خوښيږي بيا هم وايې انسانيت نوم به څنگه وي؟ اما بيا مې هم خوښ نه شي نا ځايه زړه مې په سينه کې په ټوپونو او فريادونو شي او وايې.

نه، نه، نه ته دروغ وايې ته له حقيقت څخه سترگې پټوې او يا هم نه غواړې څه ووينې او اعتراف وکړې، خو زه پوهېږم او په ډاډ سره ويلای شم چې زه دې احساس ته نوم ورکولی شم.

زړه ته مې په غوصه شوم او ومې ويل دا ته څه وايې، کرار شه زه چې په دې بې نومه احساس نه پوهېږم نو ته به څه پوه شې؟

بس نو زه پوهېږم اما فکر کوم چې ته تر ما ښه پوهېږې خو نه غواړې ريښتيا ووايې او ريښتيا حس کړې، اما دا گټه نه لري ته بايد دې پوښتنې ته پخپله ځواب پيدا کړي او...

زه بيا په سوچونو کې ډوبه شوم اما هر څه مې چې کول کوم مناسب نوم مې ذهن ته نه راتلو چې دا احساس پرې ونوموم. نوره له فکر کولوڅخه سترې شوم، په پای کې مې بيا زړه ته وويل:

اوس ته راته ووايه چې دې احساس ته څه نوم ورکړم؟ هغه غلی و نه يې غوښتل چې څه ووايې بيا مې هم و پوښتل وايه کنه تا خو ويل چې زه پوهېږم؟ هغه ظالم بيا هم په خوله يې د خاموشۍ پټۍ لگولۍ وه حيرانه پاتې وم چې څه وکړم نور مې زغم ختم شو او پرې چينغې مې کړې چې ولې داسې گونگ او غلی يې ولې څه نه وايې ته دا زما نا ارامي او ځور نه وينې؟ ولې داسې کوې ولې څه نه وايې؟

اخر په خبرو راغی او په لړزان اواز يې راته وويل ته هم زما دا زخمونه او داغونه نه وينې چې په ما داسې

چينغې وهې؟

خو خیر زه به په خپل دردونو او زخمونو پسې نه گرځم
غواړم هر څه درته رینتیا رینتیا ووايم دې احساس
ته مينه وايي.

غورونو مې د دې کلیمې د اورېدلو توان نه درلود، ژبه
مې بنده بنده کېده په ټول وجود مې لږزه خوره شوه په
ډېرې وارخطايۍ سره مې وويل:

ته څه وايې می می مينه؟ نه، نه دا نه شي کيدای
دا امکان نه لري دا احساس ته د مينې نوم نه شم
ورکولی او...

دا ځل زړه مې ما ته په غوصه شو او ويې ويل ته
دروغ وايي، اصلا ته له حقيقت ويلو څخه وېره لرې
نه غواړې چې رینتیا ووايې اما کولی شي چې د وجود
بل غړي څخه وپوښتې چې دې احساس ته څه وايي؟
زما نه لاره ورکه وه نه پوهېدم چې څه وکړم او نا چاره
وم چې خپل ځواب بايد تر لاسه کړم دخپل وجود له
غړو څخه مې پوښتنې پيل کړې. ځينو به يوه خبر کوله
او ځينو بله اما کله چې د سترگو وار را ورسېد نو په
ډېرې ناهيلۍ مې ترې وپوښتل تاسو وواياست دې
احساس ته څه وايي؟ يواځې په تاسو اعتبار کوم اما
هيله کوم رینتیا راته وواياست؟

هغوی غلي وې بيا هم ورته په زاری شوم چې خیر دی
هيله کوم ماته ځواب راکړئ.

سترگې بانه ښکته کړل او هېڅ يې و نه ويل نور مې د
صبر کاسه را ډکه شوه او په بې صبری مې پرې چينغې
کړې ولې څه نه وایاست؟

ولې داسې کوی؟ په دې خو ستونزه نه حل کېږي چې
ښکته وگورئ اما تاسو بايد ماته ځواب راکړئ هله ژر
کوی؟

سترگو له پورته کولو سره سم د اوبښکو باران جوړ
کړ، داسې ترمې ترمې اوبښکې يې تويولې چې تا به
ويل کوم سيلاب را روان دی.

ما بيا ترې و پوښتل دا تاسو ولې څه نه وایاست؟ يو څه
خو بايد وواياست چې دې احساس ته څه نوم ورکړم؟

سترگو می په ژرغوني اواز وويل مور خو ځواب در کړ
او...

اما تاسو خو هېڅ و نه ويل؟

ته دا زمور اوبښکې نه وينې چې تاته څه وايي ايا ته
دومره ماشومه يې؟ ايا ته دومره نه پوهېږې چې دا
اوبښکې ولې تويږي؟

په سوچونو کې ډوبه شوم چې ښکته مې وکتل له
اوبښکوڅخه ليکل شوې جمله مې وليده، دې احساس
ته مينه وايي.

ناڅاپه مې پام شو چې زړه مې څه ويل او اوس مې
سترگې همدا خبره کوي. زما هم ډېر سخت زړه ډک
و، په گڼه مو ډېر وژړل او زړونه مو خالي کړل خو په
دې خوار او ساده صورت مې ډېر وژړل چې ولې دومره
ساده او خوش باوره وم چې د يو چا له دروغو خبرو
څخه دا احساس را پيدا شو او زه يې په نيمه لارکې
يوازې پرېښودم.

هغه وختونه ما ډېره ځوروي چې ولی مې په يو داسې
چا باور وکړ چې دومره ژر يې رانه مخ واړو او ولاړ او...
هو دواړه د يو بې وفا او درواغجن ملگري په څېر ما
ته يې دوکه راکړه او زه يې په نيمه لار کې يوازې
پرېښودم او ولاړل. نه يې خپله وفا راسره وکړه او نه
يې احساس، اوس نو زه هم له دواړو څخه کرکه لرم.

د رڼا په سترگو کې د اوبښکو باران پيل شو، داسې
اوبښکې، چې تا به ويل د کوم سيلاب د راتلو زيری
ورکوي، زه يې هم ډېره خفه کړم خو ما هېڅ مرسته
ورسره نه شوه کولی ځکه چې رڼا اوس په داسې نا
معلوم تورتم کې ډوبه وه چې را وتل يې اسانه کار نه و،
هغې داسې داغ په زړه خوړلی و چې تر ډېره وخته به
ښه نه شي او هر وخت به يې درد احساسوي.

ولایت تاریخی غزنی

غزنی، یکی از ولایات مهم و مرکزی افغانستان محسوب میشود، که در ولایات درجه دوم قرار دارد و یک ولایت غنی از آبدی های باستانی و دارای سابقه تاریخی است. غزنی در ۱۴۵ کیلومتری کابل و در امتداد شاهراه کابل - کندهار واقع است. ولایات میدان وردگ و بامیان در طرف شمال؛ ولایات پکتیا، پکتیکا و لوگر در سمت شرق، زابل به طرف جنوب، ولایات ارزگان و دایکندی در غرب آن قرار دارد. غزنی به اساس اقلیم در تابستان گرم و در فصل زمستان بسیار سرد است. ۱۸۸ روز آن درجریان سال نسبتاً گرم و هوای آن از تاریخ ۱۲ اکتوبر تا ۱۰ اپریل، سرد و بارانی است.

ولسوالی ها:

ولایت غزنی، دارای ۱۸ ولسوالی است که عبارت اند از:

مرکز غزنی، اندر، مقر، قره باغ، گیلان، واغظ، گیرو، ده یک، ناور، جاغوری، مالستان، رشیدان، آب بند، خوگیانی، ناوه، جغتو، زنخان، اجرستان و خواجه عمری.

هرچند که اکثر ساکنین ولایت غزنی را سه قوم بزرگ پشتون، هزاره و تاجک تشکیل میدهند. در عین حال اقوام کوچک دیگری از قبیل بیات، سادات، و تعدادی محدود خانواده های از قوم هندو (در مرکز شهر غزنی) سکونت دارند. اما اکثر ولسوالی های این

ولایت پشتون نشین است.

آب بندها :

در ولایت غزنی، پنج سربند آب وجود دارد که عبارت اند از:

آب ایستاده ، بند سلطان ، بند سرده ، بند زنخان و بند زرسنگ

این بندها در ولسوالی های مختلف این ولایت موقعیت دارد. با آنکه آب این بندها، به اثر خشکسالی های اخیر کم شده، اما باز هم دهاقین از آن به طور وسیع استفاده نموده و زمین های زیادی از آن آبیاری میشود.

کلتور:

تلاش های فرهنگی در این ولایت از سال ۱۳۳۱ خورشیدی با نشر هفته نامه سنایی رسماً آغاز و تسریع یافت. با در نظر داشت تاریخ گذشته غزنی، این ولایت در سابق از حیث تاریخی و علمی به یک مرکز عرفان و ادب در بین ولایات شهرت داشت. صدها عارف،

شاعر و نویسنده ای همچون سنایی غزنوی، سیدحسن غزنوی، فرخی سیستانی، فردوسی طوسی، عنصری بلخی، منشوری سمرقندی، کسایی مروزی، ابوریحان بیرونی وغیره در دوران سلطان محمود غزنوی در این ولایت گرد آمده بودند.

همچنین در ولایت غزنی شمار زیادی انجمن ها مانند انجمن سنایی که در سال ۱۳۵۰ ایجاد شده و تعداد زیادی از فرهنگیان به تلاش نیاز محمدخوشه در آن شامل بودند ایجاد شد.

و همچنین انجمن لونگ، انجمن فرهنگیان، انجمن کاتب، انجمن البیرونی، انجمن پسرلی، انجمن قره باغ، انجمن ارشاد، انجمن کلتوری زمزمه، انجمن اجتماعی غزنه باستان، انجمن تحکیم وحدت، جمال که یک انجمن سیاسی بود، انجمن وحدت ملی، انجمن کلیوال ادبی ملگری، و همچو انجمن های دیگر در ولایت غزنی شکل گرفته است. که هر کدام آنها، گاهگاه جلساتی دارند و یا هم راه را برای چاپ آثار شعرا و نویسندگان نو فراهم میسازند. اما اخیراً چند محفل مشاعره و نشست های فرهنگی از سوی

ریاست اطلاعات و فرهنگ غزنی دایر گردیده و این روند، اکنون نیز جریان دارد.

با ایجاد فصل جدید (دوره حاکمیت رئیس جمهورکزی) جوانان این ولایت نیز به مطالعه رو آورده اند. در غزنی علاوه بر کتابخانه عامه ریاست معارف و کتابخانه الیبرونی ریاست اطلاعات و فرهنگ، برخی کتابخانه ها در مکاتب نیز وجود دارد که مردم میتوانند از آنها کتاب برای مطالعه بگیرند.

در ولایت غزنی علاوه بر کتابخانه ها، تعداد زیادی کورس ها به ویژه کورس های خطاطی وجود دارد، که صدها شاگرد اکنون در آن آموزش می بینند. در مقام ولایت و ریاست اطلاعات و فرهنگ، موزیمی نیز وجود دارد که صدها اثر تاریخی مانند مجسمه ها، سلاح های تاریخی، کوزه ها، ظروف، و همچو آثار دیگر تاریخی در آن نگهداری میشوند.

با آنکه مردم، با به میان آمدن سامان آلات موسیقی مدرن و جدید از موسیقی محلی خدا حافظی کرده اند. اما اخیراً دوباره همان موسیقی محلی و سابقه، مورد توجه قرار گرفته است. اتن که یک عنعنه ملی است، در ولسوالی های پشتون نشین غزنی، بسیار رایج است و هم اکنون نیز از سوی جوانان این ولسوالی ها در محافل خوشی و مناسبت ها به خوبی اجرا میشود.

آبدات تاریخی:

غزنی تاریخ ۱۵۰۰ ساله قبل از اسلام دارد. مناطق تاریخی زیاد و آبده های باستانی فراوان در غزنی موجود است. اما اکثر این مناطق تاریخی و آبدات، در اثر بی توجهی از بین رفته و یا هم در حالت نابودی قرار دارد.

مهمترین منطقه تاریخی غزنی شهر کهنه غزنی و یا هم بالاحصار است. که قبلاً مقر سلطنت سلطان محمود غزنوی در آن قرار داشت. این قلعه حدود ۴۰ برج دارد و گفته میشود که صدها سال قبل یک

سرپوش بازار طلا نیز در اینجا وجود داشت، که به اثر جنگ ها تخریب گردید و آثار تاریخی و طلای این بازار زیر خاک شد. در شهر کهنه غزنی برخی مردم سکونت دارند.

برخی برج های شهر کهنه غزنی ویران گردیده و یا هم در معرض نابودی قرار دارد.

در ولایت غزنی جمعاً حدود ۳۰۰ آبده و مقبره تاریخی موجود میباشد، که از جمله تنها ۳۰ منطقه آن، در جریان ده سال گذشته اعمار گردیده است.

در غزنی مزار سنایی، شمس بابا، حسن غزنوی، سلطان محمود، خواجه بلغار، سلطان شهاب الدین غوری، زیارت ملانوح بابا، دو منار دوران سلطان محمود غزنوی و صدها آبده تاریخی، مناطق و مقبره هایی مشابه آن وجود دارد.

موزیم:

موزیم غزنی یک زمان از موزیم های غنی کشور بشمار میرفت، اما در چند دهه جنگ این موزیم نیز مثل موزیم های دیگر کشور زیان دیده است و بسیاری از آثار تاریخی و با ارزش آن چور و چپاول شده است. اما در این اواخر بعضی از آثار آن که بخاطر حفظ و نگهداری به کابل فرستاده شده بود و یا از مناطق دیگر دریافت شده بود دوباره به غزنی انتقال داده شده است.

غزنی از لحاظ آثار تاریخی یک ولایت غنی بشمار میرود. غزنی از این قبل تنها یک موزیم در چو کات وزارت اطلاعات و فرهنگ داشت، که قبل از اسلام در آن آثار تاریخی نگهداری میشد. این موزیم حال هم وجود دارد. اما آثار آن تا حال به نمایش گذاشته نشده است و از چند سال به این طرف دروازه هایش بسته است.

همچنین در این اواخر دو موزیم جدید دیگر نیز در غزنی ساخته شد، که یکی آن از سوی مقام ولایت در ولایت ساخته شد و دیگری آن در ریاست اطلاعات

و فرهنگ غزنی ساخته شده است.

موزیم که در ولایت ساخته شده است، صدها آثار تاریخی در آن به نمایش گذاشته شده است و موزیم که در ریاست اطلاعات و فرهنگ ساخته شده است در آن نیز ۱۳۰ قلم آثار به نمایش گذاشته شده است.

مشاهیر:

ولایت تاریخی و باستانی غزنی از گذشته های دور تاکنون شخصیت های مهم و مشهور اجتماعی و رجال برجسته علمی و سیاسی را در خود پرورش داده و خاستگاه علم، هنر و ادب کشور بوده است. هرچند که نامبردن و یادکردن همه مشاهیر این ولایت در این مجال نمی گنجد، اما مناب مشت نمونه خروار، میتوان از شخصیت های مشهوری همچون برگه عبدالاحمد، ملامشک عالم، صاحب خان غازی، جنرال میراحمد مولایی، امیرمحمد اثیر، داکتر محبی، عبدالاحد مومند، مجیدی خان، محمد هاشم میوندوال، نورمحمد تره کی، مولوی محمدنبی محمدی، نصرالله خان ملکیار، حمیرا ملکیار، عبدالواحد سرابی، حبیبه سرابی، داکتر سیماسمر، شیخ وحیدی، شریفی جاغوری و... نام برد.

رسانه ها:

فعالیت های رسانه یی نیز در ولایت غزنی نسبت به سابق رشد کرده و اکنون تعداد رسانه های تصویری، صوتی و چاپی که در چوکات دولتی و غیردولتی فعالیت دارند، به ۴۳ رسانه میرسد.

در زمان سلطنت مرحوم محمد ظاهرشاه، هفته نامه سنایی از چاپ برآمد که تا کنون نشرات دارد. شبکه رادیو تلویزیون ملی در سال ۱۳۶۶ فعال شد، که برنامه ها را از کابل به طور مستقیم پخش و نشر میکرد، همزمان با امن دوره حاکمیت رئیس جمهور کرزی علاوه بر رادیو و هفته نامه سنایی، رسانه های آزاد نیز فعالیت خود را آغاز کردند. در پهلوی آن مجله سنایی،

زمزمه، عروس البلاد، پخلا، مرخله، پیوند، لونگ، کنیو، ژمنه، پسرلی و... نشرات خود را آغاز کردند، که اکثر آنها هم اکنون نیز فعالیت دارند.

اخیراً در سال (۲۰۱۳) یک مجله دولتی به نام غزنه نیز جدیداً وارد بازار چاپ شده و شماره چهارم آن به همکاری مقام ولایت و ریاست اطلاعات و فرهنگ، به نشر رسیده است. در اوایل حکومت حامد کرزی رئیس جمهور، تنها چند رسانه دولتی در این ولایت فعال بود؛ اما خوشبختانه اکنون درین راستا پیشرفت صورت گرفته است.

تلویزیون ملی و تلویزیون غزنویان و رادیوهای محلی دهکده، غزنویان، امید جوان، وطندار، سعادت، معرفت و همدرد نیز در موج اف ام، در غزنی نشرات دارد.

معارف:

غزنی، با آنکه نسبت به ولایات دیگر کشور در بخش معارف پیشتاز بود. اما در اثر جنگ های چند دهه اخیر به سیستم تعلیم و تربیه این ولایت نیز خساراتی وارد گردیده و مکاتب در اکثر ولسوالی ها مسدود است و در اثر آن، شاگردان این ولایت از چند دوره تعلیمی محروم شده اند.

در سطح غزنی ۶۳۵ مکتب به شمول چند انسیتیوت و دارالمعلمین وجود دارد، که دارای ۴۷۴۷ معلم و ۲۴۵۹۸۶ شاگرد مصروف کسب تعلیم اند که ۴۵ درصد شان را طبقه انات تشکیل می دهند.

پوهنتون غزنی، در سال ۱۳۸۷ خورشیدی تاسیس شده و اکنون ۱۵۰۰ محصل در چهار پوهنخه تعلیم و تربیه، شرعیات، اقتصاد و زراعت، مصروف تحصیل اند، که تعداد ۲۰۰ تن شانرا دختران تشکیل میدهند.

صنعت:

در ولایت غزنی در پهلوی کلالی و پوستین دوزی، مسگری، زرگری، پشمینه بافی و خامکدوزی نیز از

صنایعی اند که یک تعداد مردم این ولایت در آن مصروف اند.

صنعت پشمینه بافی و خامکدوزی به مردم ولسوالی های جغتو، ناور، جاغوری، مالستان و بخش هایی از ولسوالی قره باغ مربوط میشود. اکثر زنان این مناطق پشمینه بافی را یاد دارند و بیشتر خانواده ها مشکلات اقتصادی شان را از این طریق رفع میکنند.

گیلم، جوال، جراب، دستکش، جاکت و کمپل پشمی که به نام شالکی نیز یاد میشود، در این ولسوالی ها توسط زنان بافته میشود که نه تنها در خانواده ها مورد استفاده قرار میگیرد، بلکه به خارج نیز صادر میشود. صنعت خامکدوزی نیز در ولسوالی های فوق الذکر رایج است. زنان در قریه جات دستمال، چادر، لباس، شال سر، کلاه یخن و... می دوزند و هرچند هنوز بازار مناسب خارجی برای این صنایع دستی ایجاد نشده، اما در بازارهای منطقه از رونق فراوان برخوردار است. کلالی نیز یکی از صنایع مهم این ولایت است و از زمان های بسیار سابق از دوران سلطان محمود غزنوی که این شهر مرکز علم و فرهنگ بود مروج است.

پوستین دوزی نیز یکی از صنایع مشهور این ولایت شمرده میشود. پوستین توسط افراد مخصوص مسلکی از پوست های موآشی و حیوانات دیگر که دارای پشم ثابت باشد دوخته میشود. این لباس به خاطری که گرم است، در فصل زمستان مورد استفاده مردم قرار میگیرد.

ولایت غزنی در فصل زمستان بسیار سرد است و مردم به ویژه موسفیدان اکثراً از لباسهای پشمی استفاده می کنند و به همین خاطر، پوستین در گذشته ها از رونق زیاد برخوردار بود.

همچنان زرگران غزنی، در گذشته ها بسیار نامدار بودند و در ساختن مواد زینتی مختلف دست باز داشتند. اما اکنون این صنعت در حالت رکود قرار دارد.

مسگران این ولایت نیز از شهرت خوب برخوردارند. مسگران و آهنگران این ولایت، هم اکنون نیز وسایل نجاری و سامان آلات دیگر مانند بیل، کلنگ، تیشه، رنده، مارتول، جبل، دیگ، کاسه، آفتابه، لگن و... میسازند و وضعیت قبلی خود را حفظ کرده اند.

زراعت:

غزنی، از اینکه دارای زمین های سرسبز و آب های زیاد است، اکثر باشندگان این ولایت مصروف دهقانی اند و حاصلات شانرا بیشتر به بازارها عرضه میکنند.

انگور این ولایت بسیار مشهور و زیاد است. اما درپهلوی انگور میوه های همچون زردالو، شفتالو، ناک، بادام، چهارمغز، آلوبخارا، سیب، انجیر، آلو، گیلاس و میوه های دیگر نیز زیاد است. علاوه بر آن، زمین های غزنی حاصلات خوبی مانند گندم، پیاز، کچالو، تربوز، خربوزه، بادرنگ و دیگر حبوبات و سبزیجات نیز میدهد و آب و هوایش برای این حاصلات، بسیار مساعد است.

ورزش:

ورزش نیز مانند ولایات دیگر افغانستان در غزنی از سابق رواج داشته است. بازی های سابق که اکنون تا حدی فراموش شده، درغزنی رایج بوده و اکنون نیز بازی های زیاد عنعنوی مانند نیزه بازی (سانگه)، کوله شتره، خوسی، چندرلال، نشان زنی، تیرو کمان، توپ دنده، کشتی، پت پتونی، اکوبکو، سنگ اندازی، توپ زدن، والیبال، فوتبال، چکه زدن، و... بازی های بودند که سابق در غزنی به ویژه در ولسوالی ها زیاد مروج بود. اما با آمدن بازی های نو و عصر جدید، بازی های عنعنوی به باد فراموشی سپرده شده و اکنون مثل سابق اجرا نمیشود.

معلولیت شرم، ناتوانی و عیب نیست فقط یک مشکل فزیکی است

مصاحبه کننده: یاسمین وزیر

ماه پیکي صديقي مسؤول كلينيك ساحوي موسسه اورتوپيدی کابل (KOO) میباشد. وی که ۲۵ سال عمر دارد خاطرات تلخ زندگی خود را اینگونه به ما شریک ساخت.

ما در شمالی زندگی میکردیم، طالبان کابل را تصرف کرد. بعداً جنگ به شمالی رسید از مجبوری کابل آمدیم وضعیت اقتصادی ما خوب نبود، چون تمام لوازم زندگی ما در آنجا ماند. من به خس و چوب چیدن رفته بودم نگرهان پاهایم را بالای ماین گذاشتم در اثر انفجار آن هردو پایم را از دست دادم. دوره که باید در درس، تعلیم و بازیهای کودکانه سپری میکردم بدبختانه آن را در بستر درد و اندوه در شفاخانه سپری کردم. هنوز طفل هشت ساله بودم که هر دو پای خود را از دست دادم.

بعد از این که از شفاخانه مرخص شدم به موسسه ICRC مراجعه کردم آنها برایم پاهای مصنوعی ساختند. من بسیار مایوس بودم درگوشه نشسته با حسرت به طرف کودکانی میدیدم که بازی میکردند و مکتب میرفتند و تلاش به آینده درخشان داشتند. اما تمام این آرزوها در قلبم یکی یکی پی دیگر میمردند.

از زنده گی نا امید شده بودم چند سال را در این غربت سپری کردم. بعد در موسسه ICRC کورس خیاطی را تعقیب کردم تا دوختن لباس را آموختم.

گل مکی سیاوش رئیس موسسه KOO از حالت زنده گیم خبر شد مرا در بخش تلاشی در دفترش استخدام کرد.

مدت چند روزیکه سپری شد فکر کرد، که این دختر جوان است باید درس بخواند تا آینده درخشان داشته باشد.

برایم گفت که تو باید درس بخوانی در حالیکه من سواد نداشتم.

وی خودش برایم درس دادن را شروع کرد مثل شاگرد صنف اول هر حرف الفبا برایم نو بود.

تا اینکه من خواندن و نوشتن را آموختم آهسته آهسته سوادم کامل شد و تمام درس مکتب را به کمک موسسه اورتو پیدی کابل خواندم.

کورس های کمپوتر و انگلیسی را تعقیب کردم.

بعداً به کمک موسسه و درس های مسلکی را در موسسه اورتو پیدی کابل آغاز کردم که شامل اناتومی، فزیولوژی، استولوژی بود. بعداً در بخش اورتوتیک و پروستیز استخدام شدم.

بعداً در موسسه ADPO افغان دیپلومه اورتوتیک و پروستیز بعداً از یک امتحان شامل انستیتیوت ICRC شدم.

به مدت چهار سال در رشته اورتوز و پروستیز (تکنیشن اورتو پیدی) درس خواندم که اولین دوره فارغین این انستیتیوت بودم.

که خوشبختانه توانستم به موفقیت این رشته را بیاموزم.

حالا مصدر خدمت به معلولین استم و مسؤل کلینیک ساحوی موسسه اورتو پیدی کابل (KOO) هستم و همچنان ترینر از طرف وزارت صحت عامه در رشته اورتوز و پروستیز استم. و بی نهایت خوش استم که می توانم به معلولین خدمت کنم. و حالا من کسی استم که تمام فامیلم را کمک اقتصادی و معنوی میکنم تا آنها بتوانند تحصیل کنند.

پیام من برای اشخاص دارای معلولیت این است. هیچگاه مایوس نشوند معلولیت باعث نمیشود که از درس و تحصیل بمانیم. اگر يك عضو بدن خود را از دست دادیم توان ذهنی خود را از دست ندادیم.

میتوانیم مثل دیگر اشخاص سعی تلاش نمایم. با وجودیکه مشکل فزیکمی ام زیاد است چون هر دو پایم از زانو بالا قطع است، اگر من به این فکر میبودم که من معلول استم، نمیتوانم درس بخوانم، از معلولیت خود می شرمیدم، منتظر میبودم کسی مرا کمک کند، روز به روز حمت ام کم میشد. شاید بار دوش جامعه و فامیل میبودم. در مقام که حالا استم نمی بودم.

از حمت که خداوند (ج) برای شان داده است کار بگیرند، به این فکر نباشند تا کسی با آنها پول کمک کنند خداوند روزی رسان است، از بنده طلب روزی نکنند، کمک بنده یک یا دو روز است با آن زیاتر هم بی حمت میشوند.

از خداوند (ج) صبر و توانایی طلب کنند خداوند (ج) بنده با حمت و صبور را دوست دارد. خداوند کاری را که میکند بخوبی بنده هایش است شاید این حالت به خوبی ما باشد. مثال خودم، شاید اگر من مشکل فزیکمی نمیداشتم این قدر به جامعه و فامیلم مفید نمی بودم.

به عنوان پیام اخیر باید بگویم که: معلولیت شرم، ناتوانی و عیب نیست فقط یک مشکل فزیکمی است.

خو په باغ کې لایو گل د نوبهار شته

هدیه فاخر شهبابی

عاشق

عاشق شده ام می خواهم پرواز کنم
شیرین قصه و زمزمه آغاز کنم

به یاد چشم نیمه خواب دلدادم
در بزم دل خویش آهنگ و ساز کنم

تا اینکه وصالش به نصیبم گردد
رو به قبله بنشینم به خدا نیاز کنم

تا رسیدن به منزل عشق پاکش
شروع این سفر دور و دراز کنم

تا اینکه شور عشق بنگرد در من
دل من خواهد چون پرچی اهتزاز کنم

یاسمین وزیری

درد

پرپرده همداسی دې ژرپریم هېڅ پروا نه کوي
په سرو لمبو کې د سوځېرم هېڅ پروا نه کوي

ته دې خوشحال زه د خفه وم بې وفا جانانه
هره شېبه دې زه کړپریم هېڅ پروا نه کوي

زما په درد که خوشحالپرې کبرجن جانانه
تول عمر زه دې ودردپریم هېڅ پروا نه کوي

ارمان به وکړې وخت به تېر وي اشنا
چې قبرستان ته راوښېرم هېڅ پروا نه کوي

اوبنکې به ډېرې را پسې توی کړې وزیری چې کله
په مرگ له تا څخه بېلېرم هېڅ پروا نه کوي

ګرم د خپل وجود خواړه غږي په پاکې خاورې! ګونډې که سیوري ته دمه یې شي کوم ستړی افغان

گډون او لوستونکي

زه ناديه شبانی يم، دا زما نېکمرغي وه چې د افغانستان په هکله مې د پوهيدو فرصت ترلاسه کړ چې واقعاً د غه هېواد خلک په څه شي کې علاقمندې لري. نېکمرغه يم چې په دې هم و پوهېدم، د معلوليت لرونکيو وگړو حق يوه مهمه موضوع ده. دا هم راته څرگنده شوه چې ډېری ادارې هڅه کوي چې د دغې ټولنې د ژوند د ښه کيفيت لپاره کار وکړي. ما د بلغاريا او سوريه د غير دولتي موسسو په برخه کې ۱۴ کاله کار کړی او د خپلې مسلکي تجربې نه مې دا معلومه کړه چې د پرمختگ لپاره تر ټولو ښه لار د يو بل سره د لوست په وسيله د تجارو او کړنو شريکول دي.

زما نوم پولتيا الکسا دی زه د بلغاريا يو قانون پوهه يم او په خپل هېواد کې د مدني ټولنې پرمختگ لپاره کار کوم او د همدغې لارې هڅه کوم چې خپل علم او تجربه له نورو هېوادونوسره شريکه کړم. په نومبر ۲۰۱۳ کې مې د گډون مجلې د لوستلو فرصت ترلاسه کړ او د معلوليت لرونکو وگړو د حالو تو څخه ډېره اغېزمنه شوم او د افغاني ټولنې لپاره د معلوليت لرونکيو وگړو مسله يوه اړينه موضوع ده. دغه مجله د خپلو لوستونکو لپاره د معلوليت لرونکيو وگړو په اړه گټور معلومات وړاندې کوي چې دوی څنگه د يوشه ژوند لپاره مرسته ترلاسه کولای شي او د خپل حيثيت او مساوي حق څخه څنگه دفاع کولای شي. هيله کوم چه خلک دغه مجله په زيات شمير کې لاسته راوړي په ځانگړې توگه هغه وگړي چې د تبعیضي تگلارو د پای ته رسولو په هکله معلوماتو ته اړتيا لري او غواړي چې د معلوليت نړۍ وال خوځښت يوه فعاله برخه و گرځي.

په روانه او ساده ژبه ليکل کېږي او ډېر مينوال لري. زما يې ادبي برخه ډېره خوښه ده لکه لنډې کيسې شعرونه او داسې نور. په پای کې د دې ادارې ټولو کارکوونکيو ته ډېر برياليتوب غواړم.

نسیم الله “روان” په کونړ ولايت کې د تنوير پوهنتون د حقوقو پوهنځي د دويم کال محصل:

لکه څنگه چې ټولو هېوادوالو ته دا څرگنده ده چې په دې څو لسيزو کې زموږ په ځورېدلي هېواد څومره ناخوالې تېرې شوې او زموږ دردېدلي هېوادوال څومره وکړېدل او ډېرې ستونزې يې وزغملې، مور او تاسو ټول شاهدان يو چې داسې حالت په دې څوار او مظلوم ولس راغی چې له راډيو ټلويزيون او ورځپاڼې له لوستلو نه ليرې پاتې وو، اصلا داسې حالات په خلکو راغی چې د رسنې په نوم چا څه نه پېژندل، اما له نېکه مرغه په دا وروستۍ لسيزه کې بيلا بيلې رسنۍ خپل گټور کارونه پيل کړل چې يوه هم د گډون مجله ده. زه دا مجله د ډېرې مودې راهيسې مطالعه کوم. ډېر ښکلي مطالب لري له هر اړخه پياوړې ده او د ځورېدلي او دردمنو خلکو او معلولينو اواز پورته کوي.

دلته په کونړ ولايت کې ډېر مينوال لري په تېره بيا زموږ په پوهنتون کې ډېر محصلين يې لولي. اصلا دا مجله د هر چا په ذوق برابره ده څه ځوانان او څه لويان ځکه چې ډېره

خان محمد شينواری د ننگرهار ولايت دغني خېلو د ولسوالۍ اوسېدونکی

که څه هم نن سبا په ټول افغانستان کې د رسنيو شمېر ډېر زيات دی چې هېوادوال مو له هر څه خبروي خو د دې تر څنگ ډېرې ورځ پانې مجلې او داسې نور هم فعاليت لري.

زه د گډون مجلې ډېر مينه وال يم ټولې گڼې مې لوستې دي او هر ځل چې چاپ کېږي له ډېرو ښو او نويو موضوعاتو سره مل وي. تر ټولو ښه لا دا ده چې د معلولينو لپاره ډېر کار کوي او د دوی ژوند او ستونزې انځوروي، زما په اند گډون مجله زموږ د ځورېدلي او کړېدلي هېواد او هېوادوالو د زړه غږ ده. دلته په ننگرهار ولايت کې ډېر مينه وال لري او په

ځانگړي توگه د غني خېلو په ولسوالۍ کې ټول خلک گډون لولي. اما زه فکر کوم نه يوازې په ننگرهار ولايت کې بلکه په ټول افغانستان کې ډېر مينوال لري. د لا ډېرو برياوې په تمه يې.

معلولين چه ميگويند؟

کړي.
په پای کې د گډون مجلې له ټولو کارکوونکيو څخه نړۍ مننه کوم چې زموږ غږ تر چارواکو رسوي او زموږ ستونزې ته پاملرنه کوي. ډېرې برياوې ورته غواړم.

محمد عابد ۲۴ سال عمر دارد، کارمند موسسه اورتوپیدی کابل میباشد ودر حصه سوم خیرخانه زندگی میکند. وی میگوید:

من و سه برادران ديگرم نیز معلول فلج میباشیم فارغ صنف دوازدهم وشکر حافظ قران مجید هم میباشم مدت 8 سال در موسسه اورتوپیدک کابل ایفا وظیفه مینمایم و به حیث ریسپشنست کار میکنم. برخورد مردم در اجتماع ما نسبت به معلولين متاسفانه خراب است امیدوارم با اشخاص دارای معلولیت برخورد اسلامی و انسانی صورت بگیرد پیامم به اشخاص دارای معلولیت این است که هیچ وقت خود را ضعیف احساس نکنند و قوی باشند یعنی حمت بالا داشته باشند یگانه راه کامیابی و پیروزی برای ما معلولين این است که به پوهنتون ها، مکاتب، کورس های سواد آموزی و حرفوی برویم، تا سطح دانش خود را بالا ببریم، و خود کفا شویم تا بار دوش فامیل و جامعه نشویم و مصدر خدمت به خود و جامعه خویش گردیم.

عبدالرحمن د کونړ ولایت د ماڼوگی ولسوالۍ اوسېدونکی او په کابل کې د یوې خصوصي موسسې ساتونکی دی. هغه ۲۵ کلن و چې د هوان توپ گولۍ د هغه کور په کلي کې وویشت، په پایله کې هغه سخت ټپي او بڼي پښه یې غوڅه شوه. د ډېرو ستونزو سره تر هغه چې په بشپړ ډول ورغېرم د دوو کلنو لپاره په امسا گانو گرځېدم. د دې لپاره چې مایوسه نشم نو زما کورنۍ زه ډېر هڅه ولم. ره ډېر زیات ځورېدم، ځکه چې د معلولیت پر وخت یو نوی ځوان وم وروسته مې بیا واده وکړ او اوس دوه ماشومان لرم.

که څه هم اوس معلول یم اما له خپل ژوند نه ډېر خوشحاله یم کار کوم، زیار باسم او کورنۍ ته حاله روزي پیدا کوم چا ته مې لاس اوږد نه دی، په ویاړ ویلای شم که معلول یم د هېچا پر اوږو بار نه یم.

نورو معلولينو ته مې دا پیام دی چې هېڅکله نا هیلي نشي معلولیت کوم عیب نه دی، فقط همت ته اړتیا ده. هر معلول کولای شي لکه جوړ انسان کار وکړي او زما په څېر ښه ژوند ولري.

له دولت څخه مې غوښتنه دا ده چې د معلولينو لپاره په وړیا توگه د سرپناه ځمکه ورکړي او کاري فرصتو ته ورته هم برابر

چند ماده از کنوانسیون حقوق جهانی اشخاص داری معلولیت

ماده‌ی هشتم آگاه‌سازی:

1_ دولت‌های عضو متعهد می‌گردند تدابیر فوری، مؤثر و مناسب را اتخاذ نمایند:

الف) افزایش آگاهی در تمامی جامعه از جمله در سطح خانواده در مورد افراد دارای معلولیت ارتقاء داده و احترام و منزلت افراد دارای معلولیت را پرورش دهند. ب) با اقدامات کلیشه‌یی، متعصبانه و مضر مرتبط با افراد دارای معلولیت از جمله آن دسته از مواردی که بر مبنای جنسیت و سن می‌باشد در تمامی حوزه‌های زندگی مبارزه نمایند.

پ) آگاهی در مورد ظرفیت‌ها و مشارکت افراد دارای معلولیت را ارتقاء بخشند.

2_ تدابیر نیل به این هدف عبارتند از:

الف) ابتکار و تداوم جریان آگاه‌سازی عمومی مؤثر، طراحی شده جهت:

اول: تقویت پذیرش حقوق افراد دارای معلولیت.

دوم: ارتقاء ذهنیت‌ها و تعبیرهای مثبت و آگاهی‌های اجتماعی بیشتر نسبت به افراد دارای معلولیت.

سوم: رتقاء شناسایی مهارت‌ها، شایستگی‌ها و

توانایی‌های افراد دارای معلولیت و مشارکت آن‌ها در محیط کار و بازار کار.

ب) پرورش نگرش احترام به افراد دارای معلولیت در تمامی سطوح نظام آموزشی از جمله در تمامی کودکان از سنین آغازین.

پ) ترغیب تمامی ارگان‌های رسانه‌یی جهت به تصویر کشاندن افراد دارای معلولیت به روشی که سازگار با اهداف کنوانسیون حاضر باشد.

ت) ارتقاء برنامه‌های آموزشی آگاه‌سازی مرتبط با افراد دارای معلولیت و حقوق افراد دارای معلولیت.

ماده‌ی نهم دسترسی:

1_ برای توانا سازی افراد دارای معلولیت جهت مستقل زندگی نمودن و مشارکت کامل در تمامی عرصه‌های زندگی، دولت‌های عضو تدابیر مناسبی را جهت تضمین دسترسی افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر با دیگران به محیط فیزیکی، حمل و نقل، اطلاعات و ارتباطات از جمله سیستم و فناوری اطلاعات و ارتباطات و سایر تسهیلات و خدمات ارائه و یا فراهم گردیده جهت عموم در مناطق شهری و روستایی اتخاذ می‌نمایند. تدابیر مذکور که در برگزیده‌ی تشخیص و رفع موانع و مشکلات در دسترسی می‌باشد، در برگزیده‌ی موارد زیر از جمله: الف) ساختمان‌ها، جاده‌ها، حمل و نقل و سایر تسهیلات درون و برون سقفی شامل مدارس، خانه‌ها، تسهیلات طبی و محیط کار.

ب) اطلاعات، ارتباطات و سایر خدمات شامل خدمات الکترونیکی و خدمات اضطراری.

2_ دولت‌های عضو همچنین تدابیر مناسبی را به منظور ذیل اتخاذ می‌نمایند:

الف) توسعه، اعلام و نظارت بر اجرای حداقل معیارها و خط مشی‌های مربوط به دسترسی به تسهیلات و خدمات آزاد و ارائه شده برای عموم.

د ماشومانو گوزنې

POLIOMYELITIS

Type2 او Type3 سره نومول شوي دي. پوليو په اپيديمیک (زیات خلک په یو وخت کې اخته کېدل) او هم په انډیدیمیک (په یوه منطقه کې مشخص یا محدود پاتې کېدل) ډول پیدا کېږي. په افریقا کې هغه ماشومان چې پوليو شوي او تداوي شوي نه دي شمېر یې تخمیناً یو میلیون ته رسېږي او په پرمختللي هېوادونو کې څو میلیونو ته رسېږي. دا ناروغي په هغه هېوادونو کې چې اقلیم یې تود او یا زیات تود وي ډېر واقع کېږي. هغه ماشومان چې د وېروس په مقابل کې معافیت نه وي اخستي یو

محمد اسماعیل

د کونړ د فزیکي بيارغونې مرکز فزوتراپيست

یو حاد وېروسي مرض دی چې د مرکزي عصبي سیستم د تخریب په وسیله لنډ مهاله او یا دایمي ډول د فلج او بد شکلۍ سبب کېږي. دا ناروغي یو له دريو مایکروسکوپیک وېروس په واسطه منځته راځي دغه ناروغي د خولې د متنن شوو لارو او تنفس د لارې بدن ته داخلېږي. مخ پر وده هېوادونو کې زیاتره یې د خولې له لارې انتقالېږي. د پوليو وېروس په Type1

عمومي ناروغي توليدوي چې په دريو پړاونو ويشل کيږي.

1. د تفرېخ پړاو (په بدن کې د پوليو ويروس رشد)
2. د ناروغي خبرونکي اعراض (د انتاني ناروغي موقت پړاو)
3. واضح مرض فلج

يوآځې هغه اندازه چې منتن شوې د هغې څخه يو کم نسبت ناروغان کيږي اما د نيمايې څخه هم کم له هغې نه په فلج اخته کيږي.

بدن ته د ويروس داخلېدلو اساسي لارې هاضمي سيستم يا تنفس سيستم دی چې ورپسې په مرکزي عصبي سيستم حمله کوي. ويروس د زياتو کيمياوي

او فزيکي موادو په مقابل کې مقاومت لري او په منتن غايطه موادو کې تر مياشتو پورې ژوندي پاتې کيږي او اوکسيديز کونکو موادو او په 55 درجو حررات کې د 30 دقيقو په موده کې له منځه ځي لکه چې د پوليو ويروس بدن ته داخل شي، بېلابېل امکانات راڅرگنديږي.

د پوليو ويروس د ملا د شمزيو د مغز قدامې قرن حجراتو ته تمايل لري تر څو مرض توليد کړي او کله چې حجره تخریب شوه په راتلونکې کې نه ترميمېږي. د مرض په خبرونکې پړاو کې پيچکاری کول، تمرين، فلج نور هم زياتوي يا داچې يو طرف يا ټول اطراف او تنه اخته کوي.

د مرض اعراض او علايم:

الف: د فلج د واقع کېدو څخه مخکې
علايم: خوبه وړي "Drowsiness" ،
اسهال ، گېډی درد ، سر درد، تبه ، د
ستوني درد ، ټوخی، د ملا درد ، د بندونو
درد او نخاعی مایع په معاینه کې د وینې
سپین حجراتو زیاتوالی وي.

ب: د فلجی پړاو علايم: په دې پړاو کې
د شدیدو عمومي اعراضو لکه کوما ، تبه
او نور چې تبه ۱-۳ ورځو پورې دوام کوي
په تدریج سره دغه اعراض کمېږي او
حرکي فلج منځته راوړي او د ناروغ ورمېر
شخ وي یعنی "Kernig" علامه په کې مثبتې وي.

کولای شو فلج په لاندې ډول ووېشو:

• محيطي فلج : د لاسونو ، پښو او تنې فلج د سفلي
حرکي نیورون ډول.

• مرکزي فلج: د بلعوم ، قحف ، د قلبی اوتنفسي
سیستم اخته کېدل ، حجاب حاجز فلج. په هغه
صورت کې چې محيطي فلج موجود وي په فلج شوو
عضلاتو کې درد حس کېږي او په سالمو عضلاتو کې
"Contracture" یا لنډوالی منځته راځي او په فلج شوو
عضلاتو کې "Fibrillation" موجود وي.

• د بهبودي پړاو: په عمومي ډول د مرض څخه رغېدل
معمولاً د فلج په تعقیب څو میاشتې وروسته شروع
کېږي ممکن تر دوه کالو پورې وخت ونیسي.

د پولیو میالایټیس په مقدمه حاده مرحله کې نشو کولای
چې مرض تشخیص کړو خصوصاً په اپیدیمیک حالت
کې چې په هغې کې نور امراض لکه Meningitis ، د
یفتیري ، Guillain Barre Syndrome سره اشتباه
کېږي.

فزیوتراپی تداوي: څرنگه چې د پولیو تداوي په مختلفو
پړاونو کې زیات توپیر لري په همدې لحاظ په بېلابیل
پړاونو ویشل شوي دي.

• د فلج څخه مخکې پړاو: په هغه وخت کې چې د
مرض اپیدیمیک واقعات موجود وي طبعاً قبل الفلجی
پړاو موده وي د پولیو واقعاتو د اشتباه په صورت کې
، فعالیتونه ، تمرینات او سپورتونه منع شي. څرنگه
چې دا پړاو شدیدې ساري وه د خولې او پزې افرزات
او غایطه واد ملوث وي د امکان په صورت کې هغه
ماشومان چې د پولیو شک پری کېږي باید تجربه
شي.

• د فلج پړاو: مریض ته باید مناسب وضعیت ورکړل
شي ترڅو د بد شکلي او کانترکچر څخه مخه ونیول
شي.

که د میزابي (سپلینیت) ضرورت وي یا د کومې مرستې
ضرورت وي باید وشي.

هغه ناروغان چی شدید فلج وي د شپې او ورځې هر
۲-۳ ساعته وروسته وضعیت ته یې تغیر ورکړل شي تر
څو د بستر زخم څخه مخنیوی وشي.

د فلج طرف بندونو ته په احتیاط سره تام حرکت ورکړل
شي، ځکه درد ناک وي.

په هغه صورت کې چې محيطي تنفس مصاب وي ژور
تنفسي تمرینات تو صیه شي.

• د بهبود مرحله: فلج په شدت معاینه شي او عضلاتو
درجه تعینه او یادابنت شي او که د میزابی ضرورت وي

کینودل شي.

مفاصلو ته فعال او منفعله حرکات د امکان تر حده پورې اجرا شي.

Orthoses یعنی قالب په هغه وخت کې تطبیق شي چې د مریض یوگروپ عضلات د ځمکې د جاذبې قوې په خلاف حرکت کولای شي.

• مزمن پړاو: په هغه صورت کې چې حاده پړاو او بهبود پړاو کې کافي تداوي نه وي شوی او د هغی د نتیجې څخه بد شکلي او معلولیتونه په مختلفو درجو کې منځته راغلي وي د مزمنو واقعاتو سبب په نوم یادېږي.

د فزیوتراپیست رول په واقعاتو کې په لاندی ډول دي:

- د بندونو (مفاصلو) د وظیفې ارزونه
- د امکان په صورت کې بدشکلي اصلاح کړی.
- د ژور حرارت استعمالول د انساجو د گرمېدو په خاطر
- مخکې له دې چې کش شي او اصطکاکی مساز
- هغه عضلات چې غوندې یا تقبض شوي وي کش کړی او سپلنت ورته تطبیق شي
- د سفلي اطرافو طول باید وکتل شي
- د ضعیفه شوو عضلاتو تقویه کول چې ډېر زیات ضروري دي
- ناروغ ته تعلیم ورکول تمریناتو د اجرا لپاره او هم یې

کورنی ته تعلیم ورکړل شي.

هغه بد شکلي گانې چې ډېری معمول دي په لاندې ډول ذکر شوي دي:

- د شوجي مفصل (دورانه بند) بد شکلي
- د زنگون بند بد شکلي
- د قدم بند بد شکلي
- د ملا دشمزبو بد شکلي

د مرض څخه مخنیوی او معافیتک

د پولیو د مرض څخه وقایه یواځنی مؤثره طریقه واکسین دی د پولیو واکسین دوه ډوله دی. Salk-۱ واکسین یعنی مړشوې واکسین چې د پیچکاری له لاری تطبیق کیږي.

۲- Sabin واکسین یا ژوندی نیم ژوبله واکسین دی چې د خولې دلارې تطبیق کیږي چې د Salk واکسین په نسبت اسانه تطبیق کیږي دغه دوه څاڅکي واکسین کولای شي چې زمونږ د ټولنې گلالی ماشومان د تل پاتې فلج څخه وژغوري. خپل ټول هغه ماشومان چې عمر یې د 5 کلنۍ څخه کم وي د واکسینو په هر کمپاین کې واکسین کړی.

سندرہ مه وژنی!

دسور گلاب رنگ په کې تور جوړ که
له ځانه داسې مشر ورور (!) جوړ که !؟
پېښور وران که او لاهور جوړ که

محمد داود وفا

دده په وجود کې پښتنه مینه دوچېدو نه ده. په دې
هم نه بسيا کيږي او دهنر په سندريزه ژبه داسې نارې
کوي، چې مخامخ يې ټول اوږو او وينو:
ددې ولس نه هر څه مه تښتوه سپي شوکماره
ژوند به په څه کوي، چې ټنگ درباب هم نه لري

«سندرہ مه وژنی» دپښتونخوا د ښه شاعر
امجد شهزاد شعري ټولگه ده، دا ليکنه يې
د ختيځ ادبي بهير له خوا- د مخکتنې په
غونډه کې اورول شوې وه.

د ښاغلي شهزاد بله ځانگړنه رواني او ساده گي ده،
ژوند هره ورځ مخ په بره دی او له دې سره دهنر او
ژبني بيان موازي تگ زمور دننني ژوند مهم ضرورت
دی.

دا لږ وخت کيږي، چې ما امجد شهزاد پېژندلی، دی
ښه شاعر، ښه هنرمند او فنان هم دی. شهزاد په ذهن
او فکر کې هم خواره وېشي او په خوله او ژبه هم.
شهزاد د پښتانه قام د جلا کړای شوي وجود هغه
زخمي ټوټه ده، چې څړيکي په پېښور وهي، خو
سوزوي کابل.

په پښتو کې لنډۍ ده:
خبره لنډه گنډه وايه
دلارې سر دی ، څوک به ځي څوک به راحينه

شهزاد ديوه اصیل پښتون په شان د حالاتو په ميدان
هغه ولاړ مبارز دی، چې نه د بنديزونو پروا ساتي او نه
د وېرې او گواښونو. ده دپښتني مينې په لار کې سرپه
تلي کې ايښی او په دې لار کې پرته کړښې يې ماتې
کړي، بالمقابل دهنر په ژبه يې دخپل وياړلي پښتون
ولس د وياړونو په پار دښمنانو ته کړښه ايستې ده.
کابل ته ځمه دماهيير له سره دا چغه وهمه ، زه کله
مرمه ، زه خو پښتون يم دمرگ کومې وړانومه

ددې لنډۍ په مصداق شهزاد لنډه او گنډه خبره کوي
او لوستونکی او اورېدونکی ژر پوهوي. دده دشعر
الفاظ او عبارتونه ، اصطلاحگانې او محاورې بيخي
دعام ساده ژوندانه دي، چې لوستونکي او اورېدونکي
يې دخپل ژوند خبرې گڼي. په اوسني مصروف وخت
کې دا يوه اړتيا ده، ذهني اړتيا هم ده او شکلي هم.
ځکه خو دده ژبه دومره روانه ده ، چې زياتره خلک يې
درد او مینه دواړه حس کوي- او چې څوک په دې ټول
برابر شي، نو دهغه شعر بيا دولس غږ شي او دولس غږ

اوبيا داچې څوک ځانونه په دروغو دپښتونپالونکي
گڼي، نو هغه ته چغه کوي، چې :
ددې چمن تصوير په اور جوړ که

نه په بندیزونو ماتېدی او بندېدی شي او نه په مادياتو او تهديدونو.

وگورئ دی وايي:

ستا تصور وي ټوله شپه راسره
کړي تر سحره شوگيره راسره
ستا د يادونو يو جهان مننه
چرته، چې ځم وي بدرگه راسره
دا ځل به واورو له کابل نه راځي
څه مړه نن وکړه وعده راسره.

او ياداچې :

کوې په ټوقو کې خدا وړوکې
خدای دې زما کره په رښتيا وړوکې
ژوند به عذاب وي بې له تا وړوکې
مه کوه مه ، نه گورې نا وړوکې

نن ورځ که دپرون عبدالملک فدا، فضل محمود مخفي، عبدالاکبرخان اکبر، فضل الرحيم ساقی، عبدالرحيم مجذوب، عبدالخالق خلیق او اجمل خټک نه شته، نو خدای پاک پښتنو ته د وطنپالو احساساتو د سرولو وسیله دځينو نورو په خوا کې د امجدشهاد په ذهن او فکرهم برابره کړې ده او دا مور ته يقين راکوي، چې دزر او زور خاوندان ، دچل او تزوير خاوندان، او دپښتنو دحقونو پټوونکي نور د ژغورنې نه دي. شهزاد ورته په فصیحه او بلیغه ژبه، دهنر په خلاقانه فطرت تشې خبرې شعرونه کوي او دخپلې ادعا دثبوت لپاره نور پښتانه هم له ځان سره راگډوي:

اسمان غوربېري، غرونه شوربېري
پښتونه پاڅه دبدلون غږ دی
زر ده، چې ټولې کرښې وړانېري
دا ستا لپاره د ژوندون غږ دی

شهزاد په غزلو او نظمونو دواړو کې بريالی دی. ورسره د قطعاتو او څلوريزو په بڼه دنړۍ والو فيلسوفانو او

کارپوهانو د مهمو ويناوو ژباړه يې هم پوره کمال دی، چې شعر يې په نړۍ والو لارو ورگډ کړی دی.

شهزاد زما په غزلو کې ترنورو ډېر خوښ شو. ژور فکر و فن په ډېرو ساده باده کليوالو الفاظو داسې رانښيي، چې فکر کوو، زموږ دزړه رازونه راسپري. دا کمال هر شاعر نه شي خپلولی، دا د ډېرو لږو خلکو په نصيب وي. د ډاکټر صاحب شاه صابر په نصيب وي، د عبدالروف زاهد په نصيب وي، د ډاکټر اسرار اسرار په نصيب وي او د امجدشهاد!

شهزاد هم نوې رديفونه کارولي، چې مخکې زما خيال دی، بل چا نه دي کارولي:

مودې وشوې، تا پرېښې ده دا لار گورې ښه
يم هغسې تراوسه ناقرار گورې ښه
راکي به دې دسرو سترگو خمار گورې ښه
ساقی چې چرته ونه کړې انکار گورې ښه

زما تقريبا دده هر شعر خوښ شو او داد ټولو پښتنو لپاره د خوښۍ زېږی دی او دمینې او وينې دساتنې او پالنې يو پيغام دی.

په پای کې دشهاد دا غزل هم تاسو ته درښيم، چې:
چې دې اورونه درخسار گورو
جانانه هسې ځان له کار گورو
دښايستونو لټوونونه کوو
په سپينو واورو کې انگار گور
دشهزاد په شعر ډېرې خبرې کېدی شي او ښې ډېرې خبرې، خو بيا به يې له ده سره چرته يوازې وکړو، اوس به همدومره بس وي!

د خدای ښه دي

۲۰۱۳/۱۲/۶ جلال اباد

د ټولنيزو اخلاقو پلي کول د چا مسووليت دی؟!

صيام الدين پسرلی

کله چې له يو چا سره د ټولنيزو اخلاقو د ارزښتونوپه پام کې نيولو خبره ياده شي نو هرو مرو به ځان د لومړنيو هغو په کتار کې راوولي، چې د قانون پلي کولو ته تر بل هر چا دی ډېر ژمن او مخلص دی؛ خو که يې کومه کرڼه چې د قانون خلاف وي ور په گوته کړې او د نه کولو وړانديز يې ورته وکړې؛ نو ځواب به يې همدا وي چې يوازې زما په کرڼو به کله تغير راشي (په يو گل نه پسرلی کېږي) بس پرېږده يې دا وطن نه جوړېږي!
د داسې خلکو په گمان به وطن خاورې اباد شي؟! چې يوازې د خپل ځان پر سمونې حاکميت نه شي موندلای او نه يې په عمل کې داسې څه ښکاري چې سرې دې ترې کومه مثبتنه تمه ولري. دوی د فزیکي بڼې له مخې ډېر غښتلي او اغېزمنې سټې لري خو په عملي ډگر کې بيا د ټولنيزې خبر ښېگنې هېڅ کارنده رول نه شي لوبولای او نه يې له خپلې وړتيا کوم اغېز ليدل کېږي، د زده کړو پرځای له خپلو شته امکاناتونه منفي گټه اخلي، د ښوونځي په نوم نورو مبتدلو او ناخوښو چارو ته مخه کوي. ځکه خو مو نن د ملي ارزښتونو درناوی يوازې په خوله دی نه له زړه څخه، ټولنيز اخلاق مو يوازې د ژبې پر سر څرخي نه د زړه له تله ورته ژمنتيا ليدل کېږي او نه پر دندو د بوختيا له چارو مسووليت پذيره څرک ليدل کېږي.
ځينې خو بيا د خپل موقف څخه ناوړه گټه، ددې پر ځای چې خپل امکانات او صلاحيت په مثبت شکل استعمال کړي، ټول منفي فکرونه ورسره وي، تل

د غچ اخيستو، ظلم، غصب او ځان لورونې فکرونه ورسره وي. ځينې په يو او ځينې په بل نوم خپل منځي اختلافات پالي، يو د بل د محوه کولو په هڅه کې وي او د وينو تړي يې وي؛ خو مثبت، د پرمختگ تمه لرونکی او نوښتگر فکر يې د بې څښتنه کنډوالې په څېر ويجاړ پروت وي.
اخر ولې؟

ايا دا ټولنه پرمور دا حق نه لري چې د يو روښانه راتلونکي په اړه يې فکر وشي؟ ايا مور ته په کار نه ده چې د پرديو مفکورو پرځای خپل فکري مفکوره ولرو؟ او د خپل ځان، کور او ټولنې د گټو په کارولو يې متمرکه کړو؟

ايا دا شونې ده، چې پخپله ناست اوسئ او نور خلک دې ستا خدمت وکړي، په داسې حال کې چې هېڅ کمال په کې نه وي؟!

هېڅ وخت هم نه، دا فکرونه بېخي له ذهن څخه وباسئ، چې دلته شته خلک به زموږ هېواد جوړکړي، مور ته به کار وکړي او زموږ د ظرفيت د لوړاوي لپاره به رښتيني هڅې کوي.

تر څو چې مور په خپله شپه او ورځ يو نه کړو، يو بل ته لاس ور نه کړو، خپله تعليمي کچه لوړه نه کړو د هېواد د ابادۍ او پرمختگ خوبونه به مو هسې هوا گزول وي.

زه نه غواړم د چا خاطر دروند کړم، بلکې موخه مې د خپلو ځينو ځوانانو د استعدادونو د سمې کارونې پام اړول دي، که دوی په ښه شکل کار وکړي او په معنوي ډگر کې ځانونه ورسوي، دې کې شک نشته چې مور کې به ډېر نابغه گان پيدا شي. نو راځئ په گډه کار وکړو، يو بل ته لاس ورکړو، يو بل تشويق کړو، د تېروتنو پرځای يو بل ته د اصلاح لارې وښيو تر څو د ملي يووالي په تکيه په خپلو پښو ودرېږو او دا توان پيدا کړو چې نورو ته د لاس اوږدولو پرته خپل هېواد جوړ کړو او دغه فکر چې هېواد نه جوړېږي له خپلو سرونو وباسو.

د يوې همداسې ورځ په هيله

فواید و خواص مالته

ارسالی: لیمه وزیری فارغ التحصیل لیسه نسوان
بی بی مهر

چین به هندوستان برده شده و سپس از آنجا به نقاط دیگر دنیا راه یافت.

مالته یکی از غنیترین منابع ویتامین C میباشد. البته باید دقت کرد که ویتامین C در اثر سرما و گرمای زیاد از بین میرود. اسانسی که از گل‌های مالته گرفته میشود به نام روغن نرولی Neroli Oil معروف است که دارای بوی بسیار مطبوع بوده و خیلی گران است و در عطر سازی از آن استفاده میشود مؤسسه مبارزه با بیماری سرطان آمریکا چندین سال پیش در اثر مطالعات زیاد دریافت که علت اینکه سرطان معده در آمریکا کمتر از نقاط دیگر است این است که مردم

مالته یکی از قدیمی‌ترین میوه‌های است که بشر از آن استفاده میکرد در حدود ۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح کنفوسیوس از آن نام برده است. در حال حاضر بیشتر از ۲۰۰ نوع مالته در آمریکا کشت میشود و آمریکا نصف کل محصول مالته دنیا را تولید میکند. مالته اولیه، کوچک، تلخ و پر از هسته بوده که در اثر تربیت جنتیکی و همچنین انتخاب نوع بهتر و کود کافی درشت تر و شیرین تر شده است. مالته ابتدا از

۱۵ دقیقه با آب بشوئید.

۱۲. از مالت به برای کم کردن وزن می‌توانید استفاده کنید. طرز استفاده آن این است که یک عدد مالت و ۳ عدد لیموترش را پوست کرده و به قطعات کوچک تقسیم کنید بعد آن را داخل دیگی ریخته و به آن نیم لیتر آب اضافه کنید و به مدت ۱۰ دقیقه بجوشانید. سپس سه قاشق عسل به آن اضافه کرده و مجدداً به مدت ۵ دقیقه بجوشانید و آن را صاف کنید. از این شربت ۳ گلیاس در روز بنوشید. تا وزن شما کم گردد.

۱۳. مالت گرچه تیزابی است ولی خواصی قلیائی به بدن می‌دهد و برای کسانی که گوشت زیاد مصرف میکنند و بدنشان تیزابی شده است مفید است.

۱۴. برای استفاده بیشتر از مواد غذایی مالت به بهتر است که پوست زرد رنگ آن را بگیرید و با پوست سفید و پره‌های داخل آن بخورید زیرا در پوست سفید آن مواد معدنی زیادی وجود دارد که اثر تیزاب موجود در مالت را خنثی میکند.

۱۵. خواص گفته شده فقط منحصر به مالت طبیعی و رسیده می‌باشد و آب مالت موجود در فروشگاه‌ها و سوپر مارکت‌ها این خواص را ندارند.

آمریکا در تمام مدت سال مالت مصرف میکنند. البته شاید علت آن وجود ویتامین C در مالت است.

۱. دانشمندان سوئدی کشف کرده‌اند که خوردن مالت از سرطان لوزالمعده جلوگیری میکند.
۲. خوردن مالت کلسترول را پائین می‌آورد.
۳. پوست سفید مالت و ورقه‌های نازک بین قسمت‌های داخل مالت بهترین دوا برای کاهش کلسترول خون است.
۴. اسانس مالت ضد عفونیت‌های میکروبی است.
۵. مالت مقوی معده و ضد گاز معده است.
۶. مالت ضد سم، ادرارآور و نرم‌کننده سینه و ضد استفراغ است.
۷. جوشانده برگ‌های مالت برای شستشوی ورم‌ها و کاهش درد مفید است.
۸. خوردن مالت ضد اسپاسم و آرام‌بخش است.
۹. اسانس مالت را برای ضد عفونی کردن به کار می‌برند.
۱۰. مالت خون را پاک میکند.
۱۱. برای برطرف کرده چین و چروک صورت و شادابی آن قسمت خوراکی مالت را روی صورت بمالید و بعد از

لیکنه: کاتب شاه مندوژی

انسان د ژوند د بېلابیلو پړاونو نه تېرېږي کله چې انسان دې نړۍ ته سترگې وغړوي نو ماشوم وي. د ماشومتوب دوره ډېره خوږه او بې مسؤلیته دوره ده کله چې انسان ماشوم وي نو په هغه باندې هېڅ قسم حقوق نشته اما دغه دوره اوږده نه وي او په دې دوره کې انسان غواړي چې دغه ماشومتوب ډېر ژر پای ته ورسېږي، اوځوان شي په دې نه پوهیږي چې په ځوانۍ کې د انسان د عمر دویمه دوره پیلېږي، چې په دې کې انسان په کې د ماشومتوب ډېر ارمان کوي. د ځوانۍ دوره نظر نورو دورو ته ډېره مختلفه دوره وي په دې دوره کې انسان د مختلفو حالتوڅخه تېرېږي کله په انسان داسې وخت راشي چې د ځوانۍ وخت ورته مزه ورکوي او ډېر ورته خوشحاله وي او وایي

چې کاش دغه دوره مخکې راغلې وای، اما کله چې د داسې وخت سره مخامخ شي او ستونزې وویني نودا انسان د ماشومتوب ارمان کوي .

په ځوانۍ کې انسان ډېر مسؤلیتونه لري ځکه الله (ج) انسان ته په دې دوره کې ډېر طاقت او قوت ورکوي او انسان کولی شي چې په دې دوره کې هر قسم کار په اسانۍ تر سره کړي د انسان دغه قوت او طاقت د دې لپاره دی چې خپل مسؤلیتونه په اسانۍ سره پوره کړي، له یوې خوا په دې وخت کې د ځوانۍ ښه تېرول هم لوی مسؤلیت وي خو له بلې خوا د مور، پلار، ورور، خور، مېرمن، اولاد او بالاخره د ټولني دروند مسولیت هم د همدې ځوان په غاړه وي .

د مثال په توګه ویلای شو که چېرې یوه ټولنه ښه لوري ته روانه وي او که بد لوري ته، که په یوه ټولنه کې جنگ وي او که سوله، او یا که په یوه ټولنه کې

تعليم وي او که نه وي خو بالاخره د يوې ټولنې د هر کار ډېرې مسؤليتونه د ځوان په غاړه دي . که چېرې د يوې ټولنې ځوانان د ښو اخلاقو او د پوهې خاوندان خلک وي نو په دې ټولنه کې به امن ، ابادي ، سوله او د ژوند ټولې هيلې د پوره کېدو په حالت کې وي . اما گورو په کومې ټولنې کې چې ځوانان د علم او طاقت نه په ښه ډول گټه نه اخلي نو دغه ټولنه بدمرغه وي او د نورو ټولنو خلک ورباندې حکومت کوي که چېرې يوه ټولنه وغواړي چې ښه پرمختگ وکړي نو د ځوانانو د طاقت نه بايد استفاده وکړي ځکه چې ماشومان خو لاتراوسه د کار کولو طاقت نه لري او سپين ږيري هم د ځوانانو په پرتله کم طاقت لري .

ځواني د الله (ج) د عبادت لپاره د ټولو نه ښه دوره ده ځکه چې په ځوانۍ کې انسان د الله (ج) عبادت په ښه توگه ادا کولی شي او په ځوانۍ کې عبادت لکه سرزر وي ځکه چې ځوان د گناه کولو پوره طاقت لري خو بيا هم د الله (ج) عبادت کوي ، د ځوانۍ په باره کې زموږ گران پيغمبر جناب حضرت محمد (ص) فرمايلي دي چې د ځوانۍ توبه او عبادت د پيغمبرانو عادت دی . همدارنگه په بل ځای کې پيغمبر (ص) فرمايلي دي چې عبادت کونکی ځوان به د قيامت په ورځ د الله (ج) د عرش د سوري لاندې وي .

يو شاعر د ځوانۍ د عبادت په اړه داسې وايي :

در جوانی توبه کردن خصلت پيغمبريست

در پیری گرگ ظالم هم پرهيزگار ميشود

اماځنې داسې ځوانان هم په دې ټولنه کې ژوند کوي چې د ځوانۍ په دوره کې د الله (ج) عبادت نه کوي او داسې فکر کوي چې ځواني په عمر کې يوځل لاسته راځي نو بايد چې خوند ترې واخستل شي او هر څه يې چې زړه وي هغه کوي او داسې فکر کوي چې کله ځواني تېره شي نو بيا به عبادت وکړم خو په دې نه پوهيږي چې د مرگ او ژوند معلومات له هيچاته سره نشته، او ايا دا ځوان په دې پوهيږي چې الله (ج) دې ته دا توفيق ورکړي چې توبه به اوباسي او نېکو

ته به يې مخه شي ، د توبې توفيق کله کله انسان ته په لاس ورځي ، نو هر وخت چې تاسو ته د توبې او عبادت توفيق په لاس درغی نو په هماغه وخت کې توبه وباسئ او عبادت وکړئ .

انسان چې هر څومره سرکښه او طاقتوره وي خو کله چې هر ماښام د هغه د ژوند نه يوه ورځ کميږي . خو هغه هېڅ نشي کولی چې دا حالت ودروي لېکن هغه مهربانه الله (ج) هره ورځ انسانانو ته نوي گهيځ ورکوي او بيا مهلت ورکوي چې کېدای شي زما بنده توبه وباسي او زه ورته بخښنه وکړم .

ډېر ځوانان داسې فکر کوي چې ځواني يواځې د مستۍ لپاره ده خو داسې نه ده ځکه الله (ج) مونږ د عبادت کولو او کار لپاره پيدا کړي يو او بايد عبادت يې وکړو تر څو الله (ج) په مونږ باندې په دنيا او اخرت کې خپل فضل او کرم وکړي . يو مسلمان ځوان بايد د الله (ج) ټول قوانين پر ځان ښه عملي کړي ځکه چې په دې دوره کې د هرې نېکۍ بدل پوره ورکول کېږي ، او له گناه نه ځان وساتي ځکه چې د گناه پرېښودل په هغه وخت کې ډېر ښه وي .

په يوه ټولنه کې ټولو مشرانو ته پکار ده چې د ځوانانو د طاقت نه ښه گټه واخلي ترڅو ټولنه په ښه ډول پرمختگ وکړي ځکه همدا ځوانان دي چې د ټولنې ستون فقرات جوړوي او نه پرېږدي چې ټولنه يې د بدمرغۍ خواته ولاړه شي .

ټولو ځوانانو ته په کار ده چې د ټولنې په پرمختگ کې د نورو نه ډېره برخه واخلي ځکه چې د ټولنې ټول مسؤليتونه د ځوان په غاړه دي همدارنگه ټول ځوانان بايد په ځوانۍ کې د الله (ج) عبادت وکړي اود اسلام ټول قوانين په ځان باندې عملي کړي تر څو د ژوند په هره برخه کې بريالي شي . ځوانان بايد ټولنې ته لاس وکړي او د ټولنې د هر غړي سره مرسته او همکاري وکړي .

ځوانان بايد د الله (ج) عبادت دنورو نه په ښه توگه ادا کړي

جلوگیری از معلولیت

گذاشته می شود؛ هدف از جلوگیری از معلولیت کاهش وقوع معلولیت می باشد.

برنامه های فقر زدایی، بهبود وضعیت صحت و تغذیه، و عرضه خدمات مراقبت طبی درطول زمان بارداری و بعد از وضع حمل، می تواند بطور چشمگیری درازبین بردن معلولیت ها بی که به علت فقر اجتماعی و شرایط اقتصادی افزایش می یابند، موثر واقع گردند. برنامه های بازتوانی الکلی ها و معتادین، برنامه های تعلیمی و آموزشی درباره مواد سمی محیط نیز از جمله اقدامات مهم جلوگیری اولیه از معلولیت محسوب می گردد. متأسفانه چنین برنامه هایی به علت محدودیت منابع همیشه در اولویت قرار داده نمی شود.

مثالهای بازدارندگی اولیه در بخش صحت عبارتند از:

میزان شیوع و وقوع معلولیت:

پرسونل و دست اندرکاران صحتی نیاز مبرم به آمار و ارقام میزان شیوع و وقوع معلولیت جهت برنامه ریزی و اجرای خدمات بازدارنده، معالجوی و بازتوانی برای اشخاص دارای معلولیت دارند. سروی ملی معلولیت در افغانستان که احتوا کننده نمونه هایی از ولایات مختلف افغانستان می باشد تعریف ذیل

جلوگیری به سه کتگوری تقسیم می گردد:

- جلوگیری از وقوع معلولیت؛
- جلوگیری از وخامت نارسایی/معلولیت موجود؛
- جلوگیری از محدودیت های تحمیلی اجتماع علیه اشخاص دارای معلولیت؛

جلوگیری از معلولیت:

به جلوگیری از معلولیت، جلوگیری اولیه نیز اطلاق می گردد؛ بدین مفهوم که اقداماتی با هدف جلوگیری از وقوع اختلال/معلولیت فیزیکی، عقلی، روانی یا حسی اتخاذ و به اجرا

رادرمورد شیوع معلولیت ارائه داشته است: "شیوع معلولیت عبارت از نسبت اشخاص دارای معلولیت به تناسب کل جمعیت کشور می باشد که به آنان اشخاص دارای معلولیت اطلاق می گردد". سروی ملی معلولیت در افغانستان تاکید می دارد که نرخ شیوع معلولیت متغیر بوده و تدریجاً روبه رشد می باشد که این امر رابطه ای نزدیک با عوامل ذیل دارد:

- تعریف معلولیت و انتخاب گنجاندن/ حذف شکل‌های خاص مشکلات در این تعاریف؛
- سطح آگاهی موجود از معلولیت در پیشینه یک فرهنگ و یا جامعه مورد نظر؛
- باور ها و انتظارات نسبت به احتمال میزان شیوع معلولیت در یک زمینه خاص؛
- شناخت انواع خاص معلولیت که ممکن است به طور مخفی در یک فرهنگ مد نظر وجود داشته باشد (برای مثال این امر بیشتر در مورد قضاای معلولیت دماغی صدق می کند).

همچنین نرخ شیوع معلولیت به حیث نسبت اشخاص دارای معلولیت که از یک نارسایی در میان کل نفوس نجات می یابند نیز تعریف گردیده است. در شیوع شناسی، شیوع یک بیماری در نفوس آماری از قرار ذیل تعریف گردیده است:

- مجموع قضاای یک بیماری مد نظر در یک جمعیت خاص در یک برهه زمانی خاص؛
- نسبت تعداد قضاای بیماری‌های موجود در یک جمعیت آماری در یک زمان مشخص و تعداد افراد این جمعیت در آن زمان خاص؛

میزان وقوع معلولیت به مفهوم تعداد افرادی می باشد که متاثر از نارسایی گردیده اند، خواه این افراد از آن نجات یافته باشند یا نباشند

بطور خلاصه می توان گفت: " نرخ وقوع معلولیت به مفهوم تعداد اشخاصی می باشد که معلول متولد گردیده اند و یا معلول گردیده اند. نرخ وقوع در این جا به مفهوم تعداد کسانی می باشد که زنده می باشند".

در کشورهای پیشرفته به علت سطح بالای مراقبت های صحی، بازتوانی نرخ وقوع نزدیک به نرخ شیوع می باشد. این امر بدان مفهوم است که تعداد بیشتری از اشخاص دارای معلولیت که دچار معلولیت های حاد می باشند نجات می یابند. در حالیکه در کشورهای دارای خدمات صحی ضعیف، چنین اشخاصی بزودی حیات خود را از دست می دهند. در نتیجه در کشورهای فقیر رقم وقوع معلولیت نسبت به شیوع آن بسیار زیاد می باشد. در کشورهای پیشرفته معمولاً نرخ شیوع بیشتر نشان داده می

شود که این امر ناشی از آن است که این کشور ها دارای جمعیت مسن بیشتری می باشند در حالیکه معلولیت مرتبط با سن، بیشتر شایع می باشد و کشورهای رو به انکشاف دارای جمعیت بسیار جوانتر نسبت به کشورهای پیشرفته می باشند.

سروی ملی معلولیت دارای یک پرسشنامه آگاهی SQ بود که در واقع به عنوان ابزار تشخیص و شناسایی اشخاص دارای معلولیت محسوب می گردید؛ براساس ارزیابی که نشان داد اگر اشخاص دارای مشکلات حاد فعالیت عضوی، حداقل در یکی از عرصه های: فیزیکی، حسی، دماغی، روانی و اجتماعی باشند طبق این سروی نرخ شیوع مشکلات حاد در یکی از این ابعاد 2.7% تشخیص گردید. این امر به مفهوم آن است که بین 550000 الی 643000 نفر در افغانستان براساس تخمین وزارت صحت عامه یا بین 747000 الی 867000 براساس تخمین صندوق نفوس ملل متحد دارای معلولیت های حاد می باشند. اگر مشکلات دارای حدت کمتر فعالیت عضوی را شامل این سروی می نمودند نرخ شیوع به 4.8% افزایش می یابد. فعالیت عضوی در آن جا به مفهوم موارد آتی می باشد:

- مراقبت از خود بر مبنای روزانه؛
 - سهمگیری در وظایف داخل منزل؛
 - به این طرف و آن طرف رفتن و سهمگیری در وظایف بیرون از منزل؛
 - برقراری ارتباط با اعضای خانواده و اجتماع؛
 - واکنش متقابل و برقراری روابط اجتماعی با مردم؛
 - تواناییهای فکری و حافظوی؛
 - داشتن رفتار منظم فردی.
- فعالیت یا اجرای وظایف به حسن صورت نیز به مفهوم عدم داشتن موارد آتی می باشد:

- نشانه های فشار روحی، نشانه های آسیب روانی و دیگر مشکلات روانی؛

- عدم حمله، انقباض یا دیگر نشانه های صرع
بطور خلاصه می توان گفت میزان شیوع معلولیت حاد در بین نفوس افغانستان براساس موانعی که فرا روی فعالیت های زندگی روزمره این افراد که ناشی از نارساییهای فیزیکی، اجتماعی و یا روانی بوجود آمده و نه براساس تشخیص طبی، 2.7-4.8% می باشد.

رای شما آینده شما

رای صدای شما است	خود را آگاه سازید که برای چه استاد میشوید، صرف این را نبینید که برخلاف چه استاد میشوید	هر رای شمار میشود، و از شماره یک شروع میشود
اگر رای ندهید پس گله نه کنید	با رهبر بد جنگ نکنید، به رهبر خوب رای بدهید	صلح از ما شروع میشود
صلح یگانه جنگی است، که به جنگ کردن می‌ارزد	صلح در هر وقت زیبا است	صلح به گریه کردن نمی‌آید، به رای آمده میتواند
رای سری انداخته میشود	رای اولین خشت برای ساختن جامعه شما است	از گله‌های فردا، فیصله کردن امروزی بهتر است

ستا سو رایه ستا سو راتلونگی

رایه ستاسو غبر دی	خان پوه کړی چې د څه لپاره ودرېږی، یوازې دامه گوری چې د څه پر خلاف درېږی	هره رایه شمېرل کېږي، او شمېره له یو نه پیل کېږي
که رایه مو ورنه کړه بیا گيله مه کوئ	سوله له مانه پیل کېږي	سوله یواځینی جگړه ده، چې په جگړه کولو ارزوي
سوله هر وخت ښکلې ده	ترسبانی گیلې، نننۍ پرېکړه ښه ده	رایې پتې اچول کېږي
رایه ستاسو د ټولني د جوړولو لپاره لومړنی خښته ده	سوله په ژړا نه راځي، په رایو راتلاي شي	له بد مشر سره جگړه مه کوئ، ښه مشر ته رایه ورکړئ